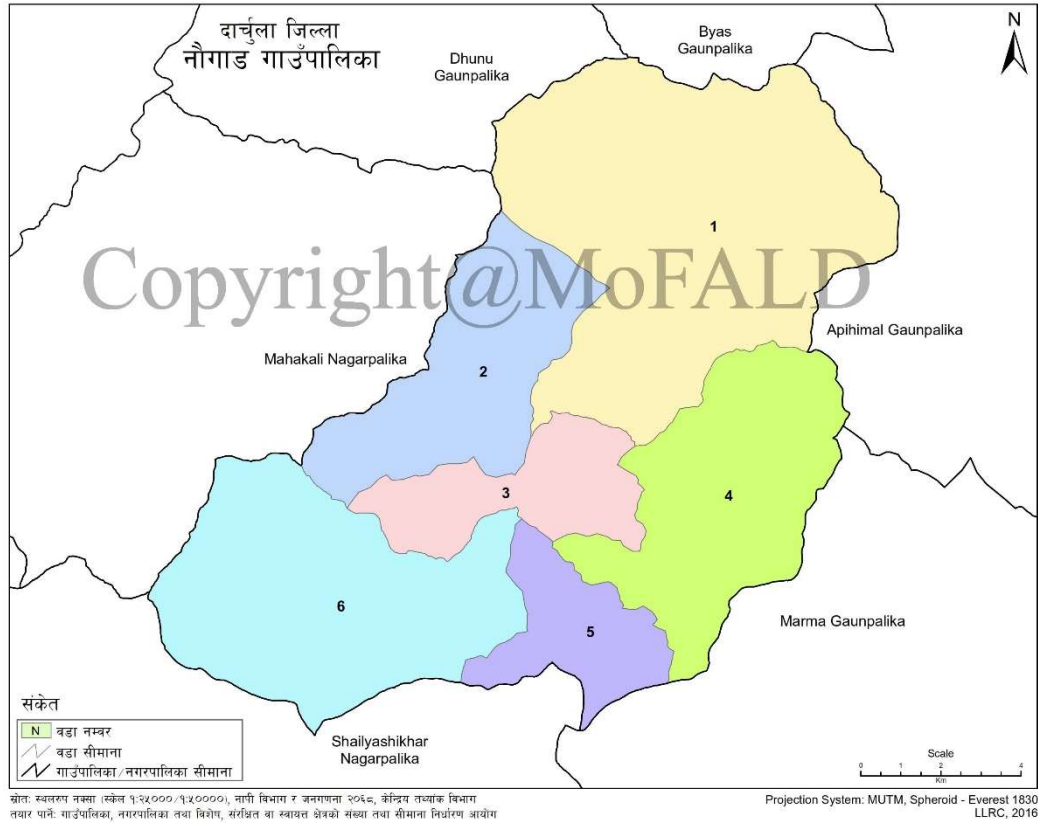

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना (आ.व.२०७८/७९-२०८१/८२)

नौगाड गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
होपरीगाड, नौगाड, दार्चुला
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

कृतज्ञता ज्ञापन

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना (आ.व.२०७९/०८० - ०८१/८२) तर्जुमा कार्यलाई सफल बनाउन सहयोग पुऱ्याउनु हुने गाउँपालिकाका अध्यक्ष श्री दलजित सिंह धामी, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री पुष्कर सिंह धामी एवम् सम्पूर्ण कर्मचारीहरूको उल्लेख्य योगदान छ । त्यसका लागि प्राविधिक सहयोग टोली सम्पूर्णमा धन्यवाद ज्ञापन गर्दछ ।

रमेश चन्द्र जोशी
टोली संयोजक
तथा अपि सैपाल विकास मञ्च परिवार

प्रदेश सरकार, सुदूरपश्चिम प्रदेश
मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
प्रादेशिक सुशासन केन्द्र
पुन्ना, डोटी, नेपाल

पत्र सं:

च.नं:

मन्तव्य

प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम (PLGSP) देशका ७ वटा प्रदेश र ७५३ वटा स्थानीय तहहरूमा नेपालको संविधान २०७२ को मर्म अनुसार सघीयता कार्यान्वयन, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारको क्षमता विकास, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारको सेवा प्रवाहलाई छिटो छरितो र प्रभावकारी बनाउन साथै चुस्त, दिगो, समावेशी, जनउत्तरदायी शासन प्रणाली स्थापना गर्न आ.व. २०७६/०७७ बाट ४ वर्षका लागि यो कार्यक्रम संचालन भएको छ । यस सुदूरपश्चिम प्रदेशमा क्षमता विकासको लागि प्रादेशिक सुशासन केन्द्र, पुन्ना, डोटीबाट सेवा प्रवाहको व्यवस्था मिलाई कार्यक्रम संचालन भई रहेको छ ।

नेपालमा सघीयताको अभ्यास नयाँ विषय हो । परिवर्तित परिवेशमा तिनै तहका सरकारहरूका विचको समन्वय, सहकार्य र सहअस्तित्वबाट मात्र निर्धारित लक्ष्यमा पुग्न सकिन्छ । यसै सन्दर्भमा सघीयताको सफल कार्यान्वयनको लागी तिनै तहका सरकारहरूको क्षमता विकासले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ । प्रदेश र स्थानीयतहको क्षमता अभिवृद्धि गरेर सघीयताको जग बलियो बनाउन सकिन्छ । यही बलियो र दिर्घकालिन संस्थागत विकास गर्ने उद्देश्यले प्रादेशिक सुशासन केन्द्र, डोटीले प्रदेश तथा स्थानीय तहका निर्वाचित मनोनित र नियुक्त पदाधिकारी तथा प्रशासनिक कर्मचारीको क्षमता विकास गर्ने उद्देश्यले काम गरि रहेको छ ।

आव २०७८।०७९ को यस केन्द्रको वार्षिक कार्यक्रम अनुसार स्थानीयतहको संस्थागत क्षमता विकासका कार्यहरू अन्तर्गत आवधिक योजना निर्माण, राजस्व सुधार कार्य योजना, क्षमता विकास योजना, लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण रणनीति आदि जस्ता कार्यहरूमा गाँउपालिका/नगरपालिकासंगको समन्वय र सहकार्यमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग प्रदान गरिदै आएको छ । सोही सन्दर्भमा तहाँ नौगाड गाँउपालिकाको क्षमता विकास योजना निर्माणमा यस केन्द्रबाट सहयोग गर्न पाउँदा म व्यक्तिगत तथा प्रादेशिक सुशासन केन्द्रको सम्पूर्ण विज्ञ र कर्मचारीहरूको तर्फबाट खुशी व्यक्त गर्दछु । भविष्यमा पनि प्रादेशिक सुशासन केन्द्र, पुन्ना, डोटी यस कार्यमा निरन्तर सहयोग र सहकार्य गरि रहने छ ।

अन्तमा क्षमता विकास योजना निर्माण कार्यको शुरु देखि नै आवश्यक सहयोग गरि उक्त कार्य सम्पन्न गर्नमा योगदान पुर्याउनु हुने नौगाड गाँउपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष एवं सम्पूर्ण गाँउ कार्यपालिकाका सदस्यहरू तथा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत र सम्पूर्ण कर्मचारीहरूलाई धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु । त्यस्तै यस कार्यमा अपिशैपाल विकास मञ्चमा संलग्न विज्ञ एवं प्राविधिक समूहलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

पदमराज जोशी
कार्यकारी निर्देशक
प्रादेशिक सुशासन केन्द्र, पुन्ना, डोटी

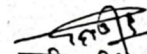
नौगाड गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
होपरीगाड, दार्चुला

सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

दुइ शब्द

लोकतन्त्र नेपाली जनताको अथक प्रयासको परिणाम हो। एकात्मक राज्य व्यवस्थाले अगिकार गर्दै आएको एउटै भाषा, एउटै धर्म तथा एउटै जातजातिको नीतिले नेपाललाई निकै पछि धकेलेको महसुस गरी नेपालमा १० वर्षे जनयुद्धबाट नेपाललाई संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक मुलुकको रूपमा घोषणा गरिएको हो। नेपालको नयाँ संविधान २०७२ लाई पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन गर्ने क्रममा सम्पन्न स्थानीय तहको दास्रो चरणको निर्वाचनबाट जनताले पुनः जनप्रतिनिधिहरू चयन गरेको छ। यस पालिकाको जटिल भू बनोट, बाढी पहिरोको चरम संवेदनशीलता, दक्ष जनशक्तिको अभावको विच पनि गाउँपालिकाले थुप्रै विकास निर्माणका कामहरू गर्ने अठोट लिएको छ। विकासको गतिलाई अघि बढाउँदै जाँदा नेतृत्वलाई यो महसुस हुनु स्वभाविक हो कि भौतिक विकास मात्र सवै थोक होइन रहेछ। विकासका लागि सवै भन्दा महत्वपूर्ण कुरा भनेको पद्धति, संस्कृति र सहकार्यको वातावरण श्रृजना गर्नु पर्ने रहेछ। पद्धतिको विकास गर्न सकियो भने विकास र समृद्धिको पाटो स्वयं अगाडि बढ्दो रहेछ। यिनै विषयहरूलाई मध्यनजर गरी गाउँपालिकाले थुप्रै ऐन, कार्यविधि, नियमहरू संसोधन र निर्माण गर्नु पर्ने देखिन्छ। हामीले बनाएका ऐन नियमहरूलाई यदि साँच्चै योजना तथा बजेटमा रुपान्तरण गर्न सक्ने हो भने हामीले निर्माण गरेका बाटो हुँदै हामी पर्याप्त मात्रामा तरकारी, फलफूल, जडिवुटी, खाद्यान्न तथा कच्चा पदार्थ देशका ठूला शहरहरूमा पुऱ्याउन सक्छौं। तर यसो गर्नका लागि हामीले जनताको ईच्छाशक्तिलाई पर्वद्वन गर्न जरुरी देखिन्छ। उनीहरूमा नयाँ काम गर्ने ईच्छा र जिज्ञाशा भर्नका लागि उनीहरूको क्षमता विकास गर्न जरुरी हुन्छ। उनीहरूको क्षमता विकाससंग संगै गाउँपालिकाका हरेक शाखाका कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गर्नु पनि जरुरी हुन्छ। भन्ने सिकाईलाई मध्यनजर गरी यो क्षमता विकास योजना बनेको हो। यो क्षमता विकास योजना तयार गर्नका लागि अहोरात्र लाग्नु हुने अपि सैपाल विकास मञ्च परिवार तथा क्षमता विकास योजना तर्जुमा टोलीका संयोजक एवं गोकुलेश्वर बहुमुखी क्याम्पसका उपप्राध्यापक श्री रमेश चन्द्र जोशी र यस गाउँपालिकाका सवै कर्मचारीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहान्छु। क्षमता विकास योजनाको मर्म र भावना बमोजिम कार्यसम्पादन गरी यस गाउँपालिकालाई सुखी र समृद्ध बनाउनका लागि सवै पक्षको सहयोगको अपेक्षा गरेको छु।

दलजित सिंह घाम्सी
अध्यक्ष
नौगाड गाउँपालिका

दलजित सिंह घाम्सी
अध्यक्ष

नौगाड गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
होपरीगाड, दार्चुला

सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

दुइ शब्द

नौगाड गाउँपालिका संभावना सभावनाको खजना हो । गाउँपालिकाको वक्षस्थल हुँदै बग्ने होपरीगाड खोला पर्यटन विकासको आधारको रूपमा समेत रहेको छ । जलविद्युत उत्पादनमा यो खोलाले देशलाई नै महत्वपूर्ण योगदान गरेको छ । गाउँपालिका तरकारी तथा फलफूल उत्पादनको हिसावले पनि उर्वरभूमिको रूपमा रहेको छ । विकासको अन्तिम उद्देश्य मानवीय खुशी हो । जबसम्म हामीले मानिसमा भएको सीप, ज्ञान तथा क्षमतालाई समुचित तरिकाले दोहन गर्न सक्दैनौं तबसम्म विकास संभव छैन । मानिसभित्र थप काम गर्ने सीप र जांगर भरी थोरै पूँजीवाट धेरै भन्दा धेरै प्रतिफल ल्याउन सक्ने बनाउन जरुरी छ । अक्सर हरेक मानिसलाई आफूले गरेको व्यापार, व्यवसाय गाह्ने र भन्फटिलो लाग्छ । मानिसलाई उसले गर्दै आएको व्यापार, व्यवसाय तथा पेशालाई थप सहज बनाउन अनि सो पेशाप्रतिको उसको निष्ठा बढाउन उसको क्षमता विकास गर्न जरुरी छ । अहिले पनि हामीले अपनाउँदै आएको कृषि पेशामा आधुनिकताको रंग हामीले भर्न सकेका छैनौं । यसलाई थप व्यवसायिक र प्रतिस्पर्धी बनाउनका लागि किसानहरूमा सीप तथा चेतना भर्न जरुरी छ । यो चेतना विशेषज्ञका अतिरिक्त एक अनुभवी किसानवाट अर्को किसानमा भर्न सकिन्छ । यहाँ मानिसहरूमा यो संभावना छ, यो काम गर्न सकिन्छ भन्ने हौसलाको जरुरी छ । क्षमता विकासका कार्यक्रमहरूले मानिसहरूमा हौसला भर्छन् त्यसैले यी कार्यक्रमहरू दीगो र जोखिमरहित हुन्छन् । एउटा गाउँको विकासका लागि भौतिक पूर्वाधारको जति आवश्यकता छ त्यति नै आवश्यकता मानिसहरूमा सामाजिक एकताको पनि रहेछ । सामाजिक एकता त्यति बेला संभव रहेछ जति बेला मानिसहरूमा साभ्ता गन्तव्यको आभास गराउन सकिन्छ । अहिले पनि हाम्रो गाउँका दाजुभाई दिदीबहिनीहरू साँघु सीमानाको विषयमा, अंश वण्डाको विषयमा, छुवाछुत तथा लैङ्गिक विभेदको कारण लडिरहेका छन् । शान्तिका अग्रदुत गौतमबुद्धको जन्मस्थान नेपालका शान्तिका सेनानीहरूको वीचको विवाद, विरोधभासको अन्त्य त्यति बेला संभव हुन्छ जति बेला हामी एउटै मानव हौं भन्ने महसुस हुन्छ । यो महसुस गराउने काम केवल क्षमता विकासवाट मात्र संभव छ । क्षमता विकासका कार्यक्रमहरूमा पैसै चाहिन्छ भन्ने पनि छैन । यसका लागि तपाईं हामी सबैको सहयोगको जरुरी छ । नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना बनाउन सहयोग गर्ने सम्पूर्ण गाउँपालिकाका कर्मचारीहरूलाई तथा प्राविधिक विज्ञ, टिमलाई धन्यवाद दिन चाहान्छु । साथै यसको कार्यान्वयनमा तपाईंहरूको सहयोगको अपेक्षा गर्दछु ।

जगत सिंह ठगुन्ना
उपाध्यक्ष
नौगाड गाउँपालिका

जगत सिंह ठगुन्ना
उपाध्यक्ष

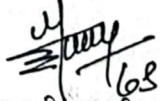

नौगाड गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
होपरीगाड, दार्चुला

सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

दुइ शब्द

भौतिक विकास र मानवीय विकास एउटै सिक्काका दुईवटा पाटा रहेछन । जनसहभागिता सहितको विकासलाई दीगो हुने संभावना रहन्छ । कार्यालयमामा कार्यरत पदाधिकारी, कर्मचारी, समुदायको अग्रसरता तथा रुचीलाई पनि साथमा राखेर लान सकियो भने, वल्ल हाम्रा भौतिक विकासका प्रयासहरु दीर्घकालीन वन्दा रहेछन । कमजोर भूवनावट, जलवायु चक्रमा आएको परिवर्तनको कारणले नौगाड गाउँपालिकाले धेरै खालका मानव निर्मित विपत्तीहरुको सामना गर्दै आएको छ । प्राकृतिक वा मानव निर्मित विपत्तिका कारण गाउँपालिकाले बनाएका पूर्वाधारका संरचनाहरुलाई दीगो बनाउन निकै ठूलो चुनौति छ । यसरी मानव निर्मित विपत्तिहरुलाई कम गर्नका लागि मानिसहरुमा नै लगानी बढाउन जरुरी छ । जनताहरुमा जबसम्म हामीले सरकारी श्रोत तथा साधनहरुमाथिको स्वामित्व बोध श्रृजना गर्न सक्दैनौ तबसम्म विकासलाई दीगो बनाउन सक्दैनौ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले दीगो तथा सन्तुलित विकासको परिकल्पना गरेको छ । विकास त्यति बेला दीगो बन्न सक्छ जति बेला हामीले सबै क्षेत्र, तहतप्कालाई समेटेर योजना बनाउन सक्छौ । हार्डवेयर र सफ्ट वेयरका योजनाहरुलाई समेटेर लान सकियो भने मात्र हाम्रा योजनाहरु सन्तुलित बन्न सक्छन । गाउँपालिकाको संस्थागत स्वमूल्याङ्कन लेखाजोखा, जेण्डर अडिट, राजस्व परिचालन योजना, क्षमता विकासको खाडल पहिचान आदि आधारमा गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तयार पार्ने प्रयास विज्ञ टोली सहित गाउँ पालिकाले गरेको छ । विकासलाई प्रभावकारी रुपमा अघि बढाउन गाउँपालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली प्रभावकारी हुन जरुरी छ । क्षमता विकास योजनाले गाउँपालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली जस्तै आन्तरिक लेखा परीक्षण शाखा तथा अन्य शाखाहरुको संस्थागत विकासमा जोड दिन्छ । गाउँपालिकाको शासकीय प्रबन्ध, संगठन तथा प्रशासन, वार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापन, वित्तिय एवं आर्थिक व्यवस्थापन, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, न्यायिक कार्यसम्पादन, भौतिक पूर्वाधार, सामाजिक समावेशीकरण, वातावरण संरक्षण तथा विपद व्यवस्थापन र सहकार्य एवं समन्वयलाई विकासका १० प्रमुख आधारस्तम्भको रुपमा मानी ती क्षेत्रमा पहिचान भएको क्षमताका खाडलहरुलाई क्षमता विकास योजनाको रुपमा अघि बढाइएको छ । यो ३ वर्षे क्षमता विकास योजना बनाउनका लागि अहोरात्र लाग्नु हुने सम्पूर्ण कर्मचारी साथीहरु र विज्ञ टोलीलाई धन्यवाद दिन चाहान्छु । साथै क्षमता विकास योजनामा भएका क्रियाकलापहरुलाई गाउँपालिकाको वार्षिक योजनामा समावेश गरी कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा जोड दिनु हुन सबैलाई अनुरोध छ ।

पुष्कर सिंह धामी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
नौगाड गाउँपालिका

पुष्कर सिंह धामी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

शब्द संक्षेप

आ.व.	:	आर्थिक वर्ष
कि.मि.	:	किलोमिटर
गा.वि.स.	:	गाउँ विकास समिति
गा.पा.	:	गाउँपालिका
गै.स.स.	:	गैरसरकारी संस्था
न.पा.	:	नगरपालिका
मि.	:	मिटर
वि.सं.	:	विक्रम सम्वत
रु.	:	नेपाली रुपैयाँ
CBS	:	Central Bureau of Statistics
NPSAS	:	Nepal Public Sector Accounting Standard
SuTRA	:	Sub-national Treasury Regulatory Application

विषयसूची

कृतज्ञता ज्ञापन	i
दुइ शब्द	iii
दुइ शब्द	iv
दुइ शब्द	v
शब्द संक्षेप	vi
विषयसूची	vii
भाग १ : परिचय	१
१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ क्षमता विकास योजनाको लक्ष्य	२
१.३ उद्देश्य:	२
१.४ महत्व	३
१.५ क्षमता विकास योजनाको औचित्य	५
१.६ क्षमता विकास योजना तर्जुमामा अपनाइएको विधि	६
१.७ योजना तर्जुमाका सिमाहरु	८
भाग २ : नौगाड गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय	९
२.१ गाउँपालिकाको परिचय	९
२.२ भौगोलिक सिमाना	१०
२.३ मुख्य खोलानाला तथा नदी	१०
२.४ भुउपयोगको अवस्था	१०
२.५ जनसंख्या सम्बन्धि विवरण	१०

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

भाग ३ : क्षमता विकास योजना	१२
३.१ क्षमता विकास योजनाको परिचय	१२
३.२ क्षमता विकास कार्यक्रमको उद्देश्यहरु	१२
३.३ संघ, प्रदेश र गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजनाहरुको अन्तरसम्बन्ध	१३
३.४ योजना तर्जुमाको चरण र प्रकृया	१३
३.५ क्षमता विकास समन्वय समिति गठन	१३
३.६ वर्तमान क्षमताको लेखाजोखा / विश्लेषण	१४
३.७ नौगाड गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास लेखाजोखा	१४
३.८ गाउँपालिकाको वर्तमान सांगठनिक अवस्था	१७
३.९ सङ्गठन स्वरूप	१७
३.१० जनशक्ति विवरण	१८
३.११ मानव, संस्थागत र पूर्वाधार संशाधनको क्षमता विकास लेखाजोखा	२७
१. मानव संशाधन अवस्था विश्लेषण	२८
२. संस्थागत विश्लेषण	३३
३. पूर्वाधार विश्लेषण	४२
४. समिति उपसमितिहरुको अवस्था विश्लेषण	४३
३.१२ गाउँपालिका क्षमता विकासका रणनीतिहरु	४५
भाग ४ : क्षमता विकास योजनाका क्रियाकलापहरु	४७
भाग ५ : निचोड, अनुगमन तथा मुल्यांकन व्यवस्था	५३
५.१. निचोड	५३
५.२. अनुगमन	५३

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

५.३ अनुगमन तथा मुल्यांकन संयन्त्र	५४
भाग ६ : नौगाड गाउँपालिकाको सवल र कमजोर पक्षको विश्लेषण	५६
(क) सवल पक्ष (Strength)	५६
(ख) कमजोर पक्ष (Weakness)	५७
(ग) अवसर (Opportunity)	५८
(घ) चुनौती (Threats)	५९
सन्दर्भ सामग्री	६०

भाग १ : परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले राज्यशक्तिको बाडफाइ र प्रयोग संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहको सरकारको संरचनाबाट हुने व्यवस्था गरेको छ । यसका साथै तिनै तहका सरकारका लागी एकल तथा साभा अधिकारहरूको सुची स्पष्ट संग निर्धारण गरेको छ । त्यसै गरी संविधानले तिनै तहका सरकारलाई शक्ति र स्रोतमाथि नागरिकको पहुँच स्थापित गर्ने दायीत्व प्रदान गरेको छ । समानुपातिक विकास तथा गुणस्तरिय सेवा प्रवाहमा स्थानीयवासीहरूको सहभागिता र स्वामित्व कायम गर्ने जिम्मेवारि स्थानीय सरकारको हो । स्थानीय सरकार अधिकार सम्पन्न सरकार हो । यसको शासन प्रणली अन्तर्गत स्थानीय सुशासन, गुणस्तरीय आधारभूत सेवा प्रवाहमा सबैको सहज र न्यायोचित पहुँच प्रदान गर्नु हो । यसका साथै शिक्षा, स्वास्थ्य, स्थानीय पूर्वाधार निर्माण, लक्षित वर्ग तथा क्षेत्रको आर्थिक सामाजिक सशक्तीकरण एवम् समावेशीकरण, सामाजिक परिचालन, सहभागितामूलक योजना तर्जुमा , विकास, स्थानीय जीविकोपार्जन एवम्रोजगारी, सामाजिक सुरक्षाआदी जस्ता विषयहरू यसको दायीत्व भित्र पर्दछन । तसर्थ यी दायित्वहरूलाई पारदर्शी र जवाफदेही ढंगले सम्पादन गरि जनतालाई गुणस्तरिय सेवा प्रवाह गरि गाउँवासीहरूलाई नजिकको सरकारको अनुभूति दिलाउनु पनि स्थानीय सरकारको कर्तव्य हो । २०७३ सालमा स्थानीय तहको पुर्नसंरचना पश्चात गठन गरिएका स्थानीय तहहरूलाई प्रदान गर्ने निःशर्त र सशर्त अनुदान रकममा अहिले उल्लेख्य वृद्धि हुदै गएको छ । यसका साथै स्थानीय तहहरूको आन्तरिक श्रोत परिचालनमा समेत क्रमशः वृद्धि हुदै गएको पाईन्छ । स्थानीय तहहरूको आन्तरिक र वाह्य श्रोतको आकार बढदै गएको परिप्रेक्ष्यमा यसको कार्य सम्पादन, सेवा प्रवाह लगायत समग्र क्षमतामा अपेक्षित सुधार गर्न जरुरी भएको छ । वर्तमानमा भएका साधन श्रोतको सहि परिचालन गरि विकासको गतिलाइ अपेक्षित उपलब्धीहरू एवं नतिजा प्राप्त गर्न तिव्र गतिमा लैजानु जरुरी छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले स्थानीय तहहरूको सुदुढीकरण तथा क्षमता विकास गर्न विशेष कार्यक्रम तर्जुमा गरी लागू गर्न सक्ने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय तहहरूको क्षमता विकासको लागि संघिय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट गाउँ/नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन २०७६ जारी गरिएको छ । संस्थागत रुपमा स्थानीय तहहरूबाट क्षमता विकासका क्षेत्रमा आफ्नै प्रयासबाट र विभिन्न साभेदारहरूको सहयोगमा सामान्य प्रयासहरू हुँदै आएका भए पनि खासै प्रभावकारी हुन नसकेको र अपेक्षित उपलब्धी र नतिजा समेत हासिल हुन नसकेको

अवस्था रहेको छ। नौगाड गाउँपालिकाले विभिन्न क्षेत्रगत ऐन तथा नीतिहरू स्वीकृत गरेको र सो नीतिहरूको कार्यान्वयनका लागि क्षेत्रगत कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयनका लागि मानव संसाधनको व्यवस्था र उनीहरूको क्षमता विकास आवश्यक रहेको छ। क्षमता विकास कार्यक्रम मानव संसाधन विकासको मूल आधार हो। यसै कुरालाई दृष्टिगत गरी नौगाड गाउँपालिकाको ३ वर्षे (२०७९/८०-२०८१/८२) क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरिएको छ।

संघीय मामिला तथा सामान्य मन्त्रालयले विभिन्न विकास साभेदारहरूको सहयोगमा प्रादेशिक तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम संचालनमा ल्याएको छ। देशका सातै प्रदेश तथा ७५३ स्थानीय तहमा कार्यान्वयन गरिने यो कार्यक्रम प्रदेश सरकारमार्फत प्रदेश तथा स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि, कर्मचारीहरूको क्षमता विकास साथै संस्थागत अवस्था (नीतिनियम, विधि, निर्देशिका, क्षमता विकास योजना, आचार संहिता कार्यशैली) जस्ता अवस्थाहरूको स्व-मूल्याङ्कन गर्न सहयोग गरिरहेको छ। त्यसैगरी प्रदेश र स्थानीय तहमा जनप्रतिनिधि तथा कार्यरत कर्मचारी हरूको क्षमता विकास गरि कार्यसम्पादनमा सुधार र सरकारी तथा अर्धसरकारी निकाय र स्थानीय तहको संस्थागत सुधार एवं शासकीय क्षमताको अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले प्रादेशिक सुशान केन्द्र पुन्ना, डोटीको सहकार्यमा यो क्षमता विकास योजना तयार गरिएको हो।

१.२ क्षमता विकास योजनाको लक्ष्य

- गाउँपालिकामा रहेका मानवीय, आर्थिक, सामाजिक, पूँजीगत श्रोतसाधनहरूको उच्चतम प्रयोगबाट नौगाडवासी जनताको जीवनमा गुणस्तरीय परिवर्तन ल्याउन।

१.३ उद्देश्य:

- गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारी, शाखा तथा विभिन्न समितिहरूको आवश्यकता पहिचान गर्ने।
- गाउँपालिकाको संस्थागत विकासमा सहयोग पुऱ्याउने।
- गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरू, शाखा तथा विभिन्न समितिहरूको कार्यसम्पादनमा सुधार ल्याउने।
- गाउँपालिकाले निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्ने योजना, आयोजनाहरूमा दीगोपन ल्याउनका लागि सहयोग गर्ने।
- गाउँपालिका र समुदाय बीचको अन्तर्सम्बन्ध सुदृढ गर्न सहयोग गर्ने।

१.४ महत्व

कुनै पनि संस्था समयानुकूल हुन तथा राम्रो कार्यसम्पादन गर्नका लागि सबै भन्दा पहिला सो संस्थाले संस्थागत विकासलाई आत्मसात गरेको हुनु पर्छ । संस्थाभित्र कुन कुन शाखाहरु छन, शाखामा के कस्ता जनशक्तिहरु छन, संस्थालाई सुदृढ बनाउनका लागि कार्यालयले के कस्ता नीति, नियमहरु बनाएको छ र ती नीतिहरुको सही रूपमा पालना भएको छ कि छैन जस्ता प्रश्नहरुको खोजी गरिनु जरुरी छ । संस्थाभित्र भएका विभिन्न संरचनाहरुको भूमिका स्पष्ट रूपमा व्याख्या गरिएको छ वा छैन । संस्थामा कार्यरत कर्मचारी, पदाधिकारी, समितिका सदस्यहरुले तालिम पाएका छन कि छैन । कार्यालयभित्र तथा बाहिर रहेका एजेन्सीहरुसंगको सम्बन्ध के कस्तो छ भन्ने विषयले पनि संस्थाको कार्यसम्पादन जोडिन्छ । संस्थाको संस्थागत कार्यसम्पादन अभिवृद्धि गर्नका लागि पनि क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता भएको हो । सामान्यतया स्थानीय तहलाई एउटा जटिल संस्थाको रूपमा लिने गरिएको छ । समय समयमा परिवर्तन हुने नीति नियम, बहुसरोकारका क्षेत्रहरुको मुद्दाहरुसंग यसको अन्तर्सम्बन्ध, कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरुको अनौठो संगमवाट सञ्चालित कार्यालय, स्थानीय तहमा हुने विभिन्न राजनैतिक प्रभाव, स्थानीय तहप्रति धेरै व्यक्ति तथा संस्थाहरुको अन्तर्निहित स्वार्थ, एकल राज्य व्यवस्थावाट गणतन्त्रात्मक व्यवस्थामा भएको पर्दापण आदि कारणले स्थानीय तहलाई जटिल बनाएको छ । त्यसमा पनि नौगाड गाउँपालिकाको जातिगत, धार्मिक, सांस्कृतिक तथा भौगोलिक विविधताले पनि यसलाई सुन्दर मात्र बनाएको छ यसलाई अर्को कोणवाट जटिल पनि बनाएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ तथा नेपालको संविधान २०७२ ले गाउँपालिकालाई २२ वटा एकल अधिकार प्रदान गरेको छ भने १५ वटा साभ्का अधिकारहरु प्रदान गरेको छ । यसले एकातर्फ १५ वटा अधिकारहरुका लागि संघ तथा प्रदेशसंग समन्वय, सहकार्य, सहमति गर्नु पर्ने देखिन्छ भने संविधानले प्रदान गरेका २२ वटा एकल अधिकारहरुलाई जनताको जीवनमा साँचो परिवर्तन आउने गरी बहुसरोकारवालाहरुको सहमति र सहकार्य अनुरूप कार्यान्वयनमा ल्याउन जरुरी छ । यसरी विभिन्न संवैधानिक, कानूनी, प्रशासनिक आदि जटिलताहरुसंग जुध्दै आफ्ना दैनिक कार्यहरुलाई प्रभावकारी रूपमा अधि वढाउन आवश्यक छ । जटिलताहरुको बीच पनि सरलताको खोजी गर्ने कार्यको अर्को नाम हो क्षमता विकास योजना । हरेक संस्थाले आफूलाई आफ्नो सन्दर्भ अनुसार ढाली समयानुकूल परिवर्तन गर्न जरुरी छ । परिवर्तन सजिलो प्रक्रिया होइन । परिवर्तन उकाली चढे जस्तो हो । परिवर्तन समयानुकूल, सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, पर्यावरणीय अवस्था अनुकूल हुनु पर्छ । यी सबै जटिलता, चुनौतिहरुको बीचमा पनि यदि परिवर्तनको स्पष्ट खाका हुन सक्यो भने यसले गाउँपालिकालाई स्पष्ट दिसाबोध गर्छ अनि परिवर्तनका

लागि उत्प्रेरित गरिरहन्छ । गाउँपालिकाभित्र भएका शाखा, शाखामा कार्यरत कर्मचारी, कर्मचारी कर्मचारी बीचको सहकार्य, असल सम्बन्ध, उनीहरूको कार्यसम्पादन, विषयगत अन्तर्सम्बन्धका लागि समन्वय आदि कुराहरूले गाउँपालिकाको क्षमतामा असर पार्छ । हेर्दा कर्मचारी बैठक, समीक्षा बैठक केही होइन जस्तो लाग्छ तर यसलाई प्रभावकारी अनि सहभागितात्मक रूपमा प्रयोग गर्न सक्ने हो भने क्षमता विकासको यो एउटा ठूलो औजार बन्न सक्छ । गाउँपालिकाले गर्ने हरेक कामको समय सीमा हुन्छ । समय सीमाभित्र काम सिद्धाउनका लागि हरेक शाखा सुसंगठित हुन जरुरी छ । एउटा युद्धमा जाने सिपाहीले आफूलाई चाहिने सबै उपकरण साथमा लिएर गए जस्तै गाउँपालिकामा काम गर्ने हरेक शाखा, उपशाखाहरूले समयमा कार्ययोजना बनाई काम गर्नु पर्ने हुन्छ । तर सो काम गर्नका लागि उनीहरूलाई उनीहरूको सो कामका लागि चाहिने ज्ञान, सीप, सूचना, उपकरण आदिले बाधा पुऱ्याएको हुन सक्छ । यसरी समयमा कार्यसम्पादन गर्न बाधा पुऱ्याउने बाधक तत्वहरू पहिचान गरी त्यसलाई हटाउनका लागि पनि क्षमता विकास योजना चाहिएको हो । गाउँपालिकाले गर्ने सबै कामहरू छोटो प्रकृतिका हुँदैनन । केही कामहरू दीर्घ प्रकृतिका हुन्छन । यस्ता दीर्घ प्रकृतिका कामहरू गर्न गाउँपालिकाले आफ्नो मात्र संस्थागत विकास नगरी समुदायको पनि संस्थागत विकास गर्न जरुरी हुन्छ । भनिन्छ, अरुको विकासमा काम गर्नेहरूले, अरुलाई परिवर्तन गर्नेहरूले पहिला आफूलाई परिवर्तन गर्न जरुरी हुन्छ । आफूले आफैवाट सिकने, नजिकका छिमेकी गाउँपालिका वा वडा कार्यालयहरूवाट भएका राम्रा कामहरूवाट सिकनका लागि हामीमा सिकने वानीको जरुरी हुन्छ । क्षमता विकास योजनाले स्वसिकाईको प्रवर्द्धनमा जोड दिन्छ । साथसाथै गाउँपालिकामा भएका विलक्षण प्रतिभा तथा क्षमता भएका कर्मचारीहरूको क्षमतालाई आत्मसात गरी उनीहरूलाई कामका लागि थप उत्प्रेरित गर्नका लागि पनि क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता पर्दछ ।

एक पटक एउटा संस्थाका २ जना जना निर्णायक तहका कर्मचारीहरू बीच विवाद भएछ । संस्थाका निर्देशकले भनेछनः कर्मचारीको क्षमता विकासमा खर्च गरेर के गर्ने अर्को वर्ष यो संस्था छोडेर गए भने यिनीहरूका लागि लगानी गरेको रकम बेकार जान्छ । उनको प्रश्नको उत्तर दिदै व्यवस्थापकले भनेछनः यदि क्षमता नभएका, कामका लागि उत्प्रेरित नभएका कर्मचारीहरू सधैं भरि यही संस्थामा बसी रहे भने के होला ? भनेर प्रतिप्रश्न गरेछन । त्यसैले यदि संस्थालाई थप वलियो र जनसेवामैत्री, प्रतिफलमूलक बनाउने हो भने क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता छ । अर्को सत्य के हो भने जति गाउँपालिका कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरू यहाँको विकासका लागि सहयोगी बन्न सक्छन त्यति नै उनीहरू बाधक पनि बन्न सक्छन । उनीहरूलाई विकासको बाधक भन्दा पनि सहयोगी, सहजकर्ता बनाएर लान जरुरी छ । उनीहरूलाई सहजकर्ता

वनाएर लान सकियो भने यसले स्थानीय स्वामित्व वढाउन पनि सहयोग गर्छ । वास्तवमा कर्मचारीका अतिरिक्त सरोकारवालाहरुको क्षमता विकासमा पनि हामीहरुले जोड दिनु पर्छ । क्षमता विकास भन्ना साथ हामीकहाँ तालिम गोष्ठी मात्र भनेर बुझ्ने चलन छ । क्षमता विकास भनेको एउटा फाँट र अर्को फाँटको बीचमा सुमधुर सम्बन्ध कायम गर्न, अन्तर समन्वय र साभेदारी वढाउनका लागि गरिने कार्य पनि क्षमता विकासमा पर्दछ । कर्मचारी, जनप्रतिनिधि तथा सरोकारवालाहरुको कामका लागि प्रतिवद्धताको तह वढाउनका लागि पनि क्षमता विकास कार्यक्रमको आवश्यकता छ । अर्को हामी सोच्छौं क्षमता विकासका लागि पैसा नै चाहिन्छ भन्ने छैन । गाउँपालिकाभित्र भएका कतिपय समस्याहरु पैसा विना पनि समाधान गर्न सकिन्छ । गाउँपालिकामा कार्यरत शाखा, गाउँपालिकाका वडा कार्यालय, जनप्रतिनिधि, सरोकारवालाहरुको कार्यसम्पादन जति बढ्छ उति नै वढी गाउँपालिकाको कार्यसम्पादन बढ्छ । क्षमता विकास कार्यक्रमहरुले मानिसहरुलाई कामका लागि उत्प्रेरित गर्छ । जब एउटा काम राम्ररी सम्पादन हुन्छ त्यसको बहुगुणात्मक प्रभाव हुन्छ । अर्थात् एउटा राम्रो कामले अरु धेरै राम्रा कामहरुका लागि मार्ग प्रशस्त गर्छ । कार्य सम्पादनलाई विभिन्न तहहरुबाट मूल्याङ्कन गर्न जरुरी छ । कार्यसम्पादनलाई व्यक्तिगत, संस्थागत तथा सामुदायिक विकास आदि तहबाट हेर्न जरुरी छ ।

१.५ क्षमता विकास योजनाको औचित्य

यस गाउँपालिकामा पारदर्शी, समावेशी, जवाफदेही, जनउत्तरदायी शासनको प्रवर्द्धन र स्थानीयस्तरमा सेवा र सुविधाको प्रवाहलाई सुदृढगर्न जरुरी छ । यसका लागि गाउँपालिकाका सेवा प्रवाह तथा विकास कार्यमा प्रत्यक्ष रुपमा संलग्न कार्यरत कर्मचारीहरुको क्षमता विकासमा जोड दिन आवश्यक छ । यसर्थ हाल कार्यान्वयनमा आइरहेको रणनीति र कार्यक्रमहरुको समीक्षा गरी परिष्कृत रणनीति, कार्यक्रम तथा प्रक्रिया र योजनाको तर्जुमा गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु यस क्षमता विकास कार्यक्रमको मूल औचित्य रहेको छ । हाल गाउँपालिकाले स्थानीय विकास, सेवा प्रवाह र सुशासनका लागि सञ्चालित तथा सञ्चालनमा रहेको कार्यक्रमहरुबाट क्षमता विकासका लागि थुप्रै राम्रा प्रयासहरु गरेको तर त्यसको अपेक्षित उपलब्धि पुग्न रुपमा प्राप्त नभएको स्थिति देखिन्छ । यसका साथै स्थानीय तहमा आर्थिक अनुदानको परिमाण बढ्दै गएको र राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोगद्वारा र स्थानीय तह संस्थागत क्षमता विकास स्वमुल्याङ्कन (LISA) ले पनि गाउँपालिकाको प्रभावकारी कार्य सम्पादन मापनका आधारमा स्थानीय तहहरुलाई अनुदान दिने व्यवस्था गरेको अवस्थामा स्थानीय तहहरुको क्षमता विकासमा जोड दिन अति आवश्यक देखिएको छ

। साथै स्थानीय तहको संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन (LISA) बाट प्राप्त सुझावहरूलाई कार्यान्वयनका लागि पनि यो क्षमता विकास योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्न लागेको छ । यस क्षमता विकास योजनाका अन्य औचित्य देहाय बमोजिम रहेका छन ।

- ✓ संविधानप्रदत्त अधिकार र जिम्मेवारीहरूलाई कुशल रूपमा सम्पादन गरी नागरिकहरूलाई छिटो, छरितो, कम भ्रन्धटिलो, पारदर्शी र गुणात्मक सेवा प्रवाह प्रवाह गर्ने जिम्मेवारी र दायित्व स्थानीय सरकारको कार्यक्षेत्रमा रहेको,
- ✓ स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन गरिने सामाजिक, आर्थिक, वातावरणीय गतिविधि तथा पूर्वाधार विकास निर्माणका कार्यहरूलाई दिगो र परिणाममुखी बनाउनु पर्ने कानुनी र नैतिक दायित्व रहेको,
- ✓ स्थानीय सरकारका अधिकार र जिम्मेवारीहरू कुशल रूपमा सम्पादन गर्न विभिन्न पदीय जिम्मेवारीमा रहेका जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरू र कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गर्न आवश्यक रहेको,
- ✓ विकास प्रशासनका विभिन्न नवीनतम आयाम, प्रविधि र मान्यता अनुसार स्थानीय सरकारलाई क्रमिक रूपमा प्रविधियुक्त बनाउदै नागरिकहरूको आशा र अपेक्षा अनुसार काम गर्न सक्ने गरी स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकास गर्न आवश्यक रहेको,
- ✓ आपूर्तिका साथै मागमा आधारित क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरी आवश्यकता बोध गरेका क्षेत्रमा ज्ञान, सीप र धारणा विकास गर्न आवश्यक रहेको ।

१.६ क्षमता विकास योजना तर्जुमामा अपनाइएको विधि

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा आवश्यकता पहिचान, अभिमुखिकरण, तथा समुहगत छलफल र अन्तरक्रियाको आधारमा तयार पारिएको छ । यस राप्ती गाउँपालिकामा विगतमा सामान्य क्षमता विकास का कार्यक्रम सन्चालन भएतापनि योजनावद्ध ढंगले क्षमता विकासकालागी कुनै पनि योजना निर्माण भइ कार्यान्वयन नभएको सन्दर्भमा विगतमा सम्पादन गरिएका कार्यक्रमको समीक्षा, यस गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कनबाट औल्याइएका आवश्यकता र कार्ययोजना, गाउँपालिका अन्तरगतका विषयगत शाखाबाट क्षमता विकासको लागि गरिएको सर्वक्षण नै क्षमता विकास योजना निर्माणका आधारहरू हुन् । क्षमता विकासको स्थिति लेखाजोखा तथा सम्भावित क्षमता विकासका

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

क्रियाकलापहरूको पहिचानका आधारमा “क्षमता विकास योजना” तयार पारिएको छ । यसका अतिरिक्त यो योजना तयार गर्दा देहायका विधिहरू अवलम्बन गरिएको थियो ।

- (क) क्षमता विकास योजनासँग सम्बन्धित दस्तावेज, नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चाल ऐन, संघ तथा प्रदेश सरकारको निति तथा बजेट, गाउँपालिकाको वार्षिक प्रगति समिक्षा प्रतिवेदन, गाउँपालिकाको संगठनात्मक संरचनाको अध्ययन, गाउँपालिकाको विगत ३ वर्षको नीति, कार्यक्रम तथा बजेट, गाउँपालिकाको कर्मचारी दरबन्दी तथा पदपूर्तिको अवस्था, गाउँपालिकाको भवन, मेसिन, उपकरण तथा भौतिक स्रोत साधनहरू, गाउँपालिकाले पारित गरेका ऐन, नियम, कार्यविधिहरू आदि को अध्ययन र छलफल गरिएको थियो ।
- (ख) प्राप्त दस्तावेज अध्ययन र छलफल पश्चात क्षमता विकास योजनाले समेट्नु पर्ने विषय वस्तु, सूचना र तयार गर्ने प्रकृया बारे गाउँपालिकाका निर्वाचित पदाधिकारी, कर्मचारी, सङ्घ, संस्था लगायत सरोकारवाला बिच प्रस्तुतीकरण तथा छलफल कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।
- (ग) गाउँपालिका तथा सम्बन्धित निकायहरूको वर्तमान संस्थागत र मानव संसाधनको क्षमताको लेखाजोखा गर्नको लागि गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शनको अनुसूची २, ३, ५, ६, ८ र ९ अनुसारको फारमहरूको प्रयोग गरी आवश्यक सुचना संकलन गरिएको थियो ।
- (घ) सुचना संकलन वाट प्राप्त सुचनाहरूको प्रस्तुतीकरण तथा अन्तरक्रियाको क्रममा उठेका जिज्ञासामा छलफल अन्तरक्रियाको क्रममा प्राप्त सुभाबहरूबारे छलफल गरी क्षमता विकास योजनामा समेट्नु पर्ने विषयवस्तु, सहभागिता र श्रोत साधन बारेमा छलफल गरि योजना लाई अन्तिम रूप दिने सहमती गरिएको थियो ।
- (ङ) सोही अनुरूप अन्त्यमा सुभाबहरूलाई समेटी, त्रुटीहरूलाई सच्याउने, छुट भएका विषयवस्तु र क्रियाकलाप समावेश गरी क्षमता विकास योजनालाई अन्तिम दिइएको छ ।

१.७ योजना तर्जुमाका सिमाहरु

गाउँपालिकाको समग्र क्षमता विकास योजना तर्जुमा जस्तो गहन क्षेत्रको अध्ययनबाट अपेक्षा गरिए अनुसारका नतीजा प्राप्त गर्न विभिन्न चरणमा भौतिक, वित्तीय एवं जनशक्तिका सीमितताबाट यो योजना पनि अछुतो रहेको छैन । गाउँपालिकाको क्षमता विकास सम्बन्धी योजना तयारीका क्रममा रहेका प्रमुख सीमाहरु निम्न अनुसार रहेको छ ।

- (क) गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना गाउँपालिकामा कार्यरत जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, विषयगत शाखा, सङ्घ, संस्थासँगको छलफल र अन्तरकृयाबाट तयार पारिएकोले समूहगत चासोले प्रभाव पारेको हुन सक्ने र सबै सेवाग्राही को भावना नसमेटिएको हुन सक्छ ।
- (ख) विद्यमान स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, गाउँपालिकाका अन्य ऐन, नियम, कार्यविधि र स्थानीय तह सेवा संचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेशका आधारमा तयार गरिएको तर कतिपय कानूनहरु नयाँ बन्ने क्रममा पनि रहको हुँदा अन्य धेरै महत्वपूर्ण विषय छुटेका हुन सक्छन् ।
- (ग) गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजनालाई कार्यान्वयन गर्न सङ्घ, प्रदेश एवम् विकास साभेदारबाट आर्थिक, प्राविधिक सहयोगको अपेक्षा गरिएको छ जुन अपेक्षा गरे अनुरूप प्राप्त नहुन सक्छ ।
- (घ) योजना कार्यान्वयनका लागि श्रोत साधनको आंशिक मात्रामा यथार्थ यकिन भएको अवस्थामा योजना तयार गरिएको हुँदा कार्यान्वयनमा श्रोत साधनको उपलब्धता र खर्च व्यवस्थापनमा जोखिम रहन सक्छ ।
- (ङ) नयाँ प्रस्तावित कार्य विभाजन नियमावलीलाई आधार मानी शाखागत कार्य विवरण तयार गरिने हुँदा विद्यमान शाखागत कार्य क्षेत्रमा भिन्नता देखिन सक्छ ।
- (च) प्रादेशिक सुशान केन्द्र पुन्ना डोटीले योजना तर्जुमाका लागि आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्न सम्भौता ढिलो भइ समय अभावका कारण सहजरूपले आवश्यकता अनुसार पालिकामा समावेशीमूलक तरिकाले सहभागीहरुका विचमा अन्तरक्रियात्मक छलफल गर्न कठिनाइ हुदा सानो समुहमा छलफल गर्नुपर्ने वाध्यात्मक अवस्था रहि छलफलको दायरा घटेको छ ।

भाग २ : नौगाड गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

२.१ गाउँपालिकाको परिचय

सुदूरपश्चिम प्रदेशको हिमाली तथा पछाडि परेको जिल्लाको नामले दार्चुला चिनिन्छ। समुद्री सतहदेखि ५१८ मीटर देखि ७१३२ मिटरको उचाईमा यो जिल्ला भौगोलिक रूपले विकट भएता पनि प्राकृतिक, धार्मिक, र श्रोत साधनका दृष्टिले धनी छ। नेपालको राजधानी काठमाडौं देखि करिब १००० कि.मि.को दुरीमा रहेको यो जिल्ला विश्व मानचित्रमा २९ डिग्री ३६ मिनेट उत्तर देखि ३० डिग्री १५ मिनेट उत्तरी अक्षांश र ८० डिग्री २२ मिनेट पूर्व देखि ८१ डिग्री ०९ मिनेट पूर्वी देशान्तरसम्म फैलिएको छ। यस जिल्लाको कुल क्षेत्रफल २३२२ वर्ग कि.मि रहेको छ भने पूर्वमा वभांग, पश्चिममा भारतको उत्तराखण्ड प्रदेशको पिथौरागढ, उत्तरमा चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बत र दक्षिणमा बैतडी जिल्ला रहेका छन्। जैविक विविधता, वनजङ्गल, हरियाली पहाड, हिमाल विभिन्न किसिमका जडिबुटी, मनग्य खेतीयोग्य जमिन, मानव निर्मित पाटीपौवा, एतिहासिक मठमन्दिर, पुरानो दरवारहरू यस जिल्लाका सम्पत्ति हुन्। यस जिल्लाको अग्लो अपी हिमाल, लिपुलेक आदि जिल्लाको आकर्षणको केन्द्र रहेका छन्। यस्तै चीनको तिब्बत क्षेत्रमा अवस्थित हिन्दुहरूको महत्वपूर्ण तीर्थस्थल तथा पर्यटकीय महत्व समेत बोकेको मानसरोवर जाने प्रमुख मार्गको रूपमा समेत दार्चुला जिल्ला रहेको छ। यस जिल्लाको सदरमुकाम खलंगा महाकाली नदीको किनारमा भारतको धारचुला सित जोडिएर रहेको छ। वार्षिक औषत वर्षा २१२९ मि.मि रहेको त्यस्तै औषत तापक्रम न्यूनतम ५.७० सेन्टीग्रेड र अधिकतम २८.६० सेन्टीग्रेड रहेको पाईन्छ। दार्चुला जिल्लामा जम्मा ९ वटा स्थानीय तह रहेका छन्। त्यस मध्ये नौगाड गाउँपालिका एक हो।

सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राष्ट्र नेपालको सुदूरपश्चिम प्रदेश अर्न्तगत दार्चुला जिल्लाको उत्तरपूर्व भागमा अवस्थित नौगाड गाउँपालिका साविकका ४ वटा गा.वि.स.हरू (ईयरकोट, खार, सिप्टी र धुलिगडा) मिलेर बनेको छ र दार्चुला सदरमुकामबाट करिब २८ किमि टाँढा रहेको यस गा.पा.को क्षेत्रफल १८०.२७ वर्ग किलोमिटर रहेको छ। कुल ६ वटा वडामा विभाजित यस नौगाड गा.पा.को घरधुरी २७१६ र जनसख्या १८०९७ रहेको छ। यस नौगाड गाउँपालिकामा विभिन्न जातजातिहरू रहेका छन्। जसमा धामी, ठगुन्ना, टमटा, ओड, दमाइ, लुहार, कामी, भुल, जोशी, भट्ट, बम, महता, सितोली, डडाल, मन्याल, जुहारी, कार्की, सितोली, महर, ठेकरे, आदी जातजातीहरू यस नौगाड गाउँपालिकामा बसोबास गर्दै आएका छन्।

२.२ भौगोलिक सिमाना

दार्चुला जिल्लाको उत्तरपूर्व भागमा अवस्थित नौगाड गाउँपालिका साविकका ४ वटा गा.वि.स.हरू (ईयरकोट, खार, सिप्टी र धुलिगडा) मिलेर बनेको छ र दार्चुला सदरमुकामबाट करिब २८ किमि टाँढा रहेको छ। यस गा.पा.को क्षेत्रफल १८०.२७ वर्ग किलोमिटर रहेको छ। यस गा.पा.को पूर्वमा अपि हिमाल गा.पा, उत्तरमा महाकाली नगरपालिका, पश्चिममा शैल्यशिखर नगरपालिका र दक्षिणमा मार्मा गा.पा. पर्दछ। कुल ६ वटा वडामा यो पालिका विभाजित रहेको छ।

२.३ मुख्य खोलानाला तथा नदी

यस गाउँपालिकामा प्रमुख नदी तथा खोलानालाहरूमा नौगाड खोला, होपरी खोला, खार खोला, धुलिगडा खोला, रैचुपड खोला आदि पानीका प्रमुख श्रोतहरू रहेका छन्।

२.४ भुउपयोगको अवस्था

यस गाउँपालिकाको करिब २३५१६ रोपनी क्षेत्रफल कृषि क्षेत्रले ओगटेको छ। पहाडि भुवनावटले गर्दा अधिकांश जमिन भिरालो छ। यहाँको मुख्य वाली मकै, गहुँ हुन भने समथर जमिन बेशीमा केहि धान खेती पनि हुन्छ। प्रयाप्त सिँचाइको व्यवस्था नहुनु, किसानका लागि समयमा उन्नत बिउँ मलको व्यवस्था नहुनु र परम्परागत खेती प्रणालीमा प्रायः जनता निर्भर रहनाले सबै जग्गा जमिनको उचित प्रयोग हुन सकिरहेको छैन।

२.५ जनसंख्या सम्बन्धि विवरण

नौगाड गा.पा.को नीति कार्यक्रम तथा बजेट २०७८/०७९ को प्रकाशित पुस्तक आधारमा नौगाड गाउँपालिकाको जनगणना यस प्रकार रहेको छ।

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

वडा नं.	घरघुरी	जनसंख्या		
		पुरुष	महिला	जम्मा
१.	४३४	१४१२	१३७२	२७८४
२.	४१२	१४०९	१३२७	२७३६
३.	३६५	१४९९	१३९८	२८९७
४.	५७५	१७६२	१८४३	३६०५
५.	२७२	८६२	८६४	१७२६
६.	६५८	२२६९	२०८०	४३४९
जम्मा	२७१६	९२१६	८८८४	१८०९७

स्रोत : नौगाड गा.पा.को नीति कार्यक्रम तथा बजेट २०७८/०७९ को प्रकाशित पुस्तक

भाग ३ : क्षमता विकास योजना

३.१ क्षमता विकास योजनाको परिचय

नौगाड गाउँपालिकाले क्षमता विकास योजना (आ.व. (२०७९/८०-२०८१/८२)) तयार पारिएको छ। यस गाउँपालिकाले ३ वर्षे क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४, राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४ र स्थानीय सरकारको संस्थागत स्वमुल्याङ्कन कार्ययोजनाबाट गाउँपालिकालाई प्राप्त जिम्मेवारीहरू पूरा गर्न आवश्यक पर्ने क्षमता विकासका लागि यो दस्तावेजले मार्गदर्शन गर्नेछ। यो योजना सहभागितामूलक ढङ्गबाट तयार पारिएको छ।

३.२ क्षमता विकास कार्यक्रमको उद्देश्यहरू

यस गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्नुको मुख्य उद्देश्य गाउँपालिका र सहयोगी सरोकारवालाको संस्थागत तथा मानव संसाधन क्षमता अभिवृद्धि गरि विकास व्यवस्थापन तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी, गुणस्तरीय र पारदर्शी र जवाफदेही बनाउनु रहेको छ भने यसका विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन्:

- स्थानीय तहमा कार्यरत कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरूको समग्र क्षमता अभिवृद्धिका लागि विस्तृत कार्ययोजना तयार भै कार्यान्वयनका लागि ठोस नीति तय हुने।
- स्थानीय तहको समग्र संस्थागत क्षमता विकासका लागि SWOT विश्लेषण भइ प्रभावकारी सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक सुधारका क्षेत्रहरूको पहिचान भइ ठोस कार्य योजना तयार हुने
- गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा भई सोको कार्यान्वयनबाट गाउँपालिका तथा सहयोगी निकायहरूको कार्यसम्पादन स्तरमा सुधार गर्ने,
- क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक स्रोत तथा साधनहरूको एकीन भई सोको परिपूर्तिका लागि सरोकारवालहरूलाई मार्ग दर्शन गर्ने,
- स्थानीय विकास प्रक्रिया, सेवा एवं सुविधामा अल्पसंख्यक तथा सीमान्तीकृत समुदाय र पिछडिएको तथा आर्थिक रूपले विपन्न वर्गको पहुँच वृद्धि गर्न सहयोग गर्ने।

३.३ संघ, प्रदेश र गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजनाहरुको अन्तरसम्बन्ध

नेपालका संघ, प्रदेश र स्थानिय तहको समन्वयात्मक सहकार्य वाट मात्रै समग्र विकास सम्भव छ । नेपालको संविधानले उल्लेख गरेको तिनै तहका सरकारको शासन प्रणाली समन्वयात्मक र सुदृढ भएमा मात्रै विकास को नतिजा र प्रतिफल प्रभावकारी हुन्छ । यसरी तिनै तहका सरकारका विच विकास निर्माण, निति तथा कानुन निर्माण र योजना निर्माणमा तादात्म्यता हुन जरुरी छ । नेपालको संविधानले स्थानिय तहहरुले आफ्नो कानुन, निति र योजना निर्माण गर्दा संघ र प्रदेश सरकार संग नवाभिने गरी निर्माण गर्न अनुसुचिहरुमा एकल अधिकार र साभा अधिकारको व्यवस्था गरेको छ । यो क्षमता विकास योजना पनि त्यहि मर्मलाई आत्मसात गरी तयार गरिएको छ ।

३.४ योजना तर्जुमाको चरण र प्रकृया

क्षमता विकास योजना निर्माण को विषय महत्वपूर्ण विषय हो । त्यसैले यसको तयारी पनि विभिन्न चरण पुरा गर्नु पर्छ । यो योजना तयारीका क्रममा देहाय वमोजिमको चरण र चक्र अपनाइएको थियो । क्षमता विकास योजना तयारी चक्र

३.५ क्षमता विकास समन्वय समिति गठन

क्षमता विकास योजना तयारी दिग्दर्शन २०७६ ले निर्दिष्ट गरेका जिम्मेवारीहरुका क्षमता विकास समन्वय समिति गठन गरिएको थियो । सो समितिको नामावली निम्न अनुसार छ । गाउँपालिकाले आवश्यकता अनुसार समितिको पुर्नगठन गर्ने छ ।

क्षमता विकास समन्वय समिति को नामावली

क्र.सं.	नम	पद	समितिको पद
१.	श्री दलजीत सिंह धामी	अध्यक्ष	संयोजक
२.	श्री जगत सिंह ठगुन्ना	उपाध्यक्ष	सदस्य
३.	श्री नारायण सिंह ठगुन्ना	आर्थिक विकास समिति संयोजक	सदस्य
४.	श्री राजेन्द्र सिंह बोहरा	सामाजिक विकास समिति संयोजक	सदस्य
५.	श्री पुष्कर सिंह धामी	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य सचिव

३.६ वर्तमान क्षमताको लेखाजोखा / विश्लेषण

नौगाड गाउँपालिकाको सम्भाव्यता र अवसर र चुनौतीलाई विश्लेषण गर्दा यस नौगाड गाउँपालिकाको विभिन्न क्षेत्रमा हेर्दा कृषि पेशा अंगाल्ने घर परिवारको संख्या उच्च रहेको छ। गाउँपालिकामा रहेको खेती योग्य जमिनमा खाद्यान्नको साथै अन्य नगदे बाली, फलफूल, मसला तथा जडीबुटी र पशुजन्य उत्पादन वृद्धि गर्न सकिने प्रशस्त सम्भावनाहरू रहेको छ। आवश्यक प्रविधि, मल, बीउ बिजनको उपलब्धतामा सरलीकरण गरेर कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनमा वृद्धि ल्याई आर्थिक स्थितिमा सुधार ल्याउन सकिने प्रशस्त सम्भावनाहरू रहेको छ। गाउँपालिकाको ग्रामीण क्षेत्रमा दुग्ध उत्पादन तथा पशुपञ्छी उत्पादनको प्रशस्त सम्भावना रहेको हुँदा यो व्यवसायलाई विस्तार गर्नुको साथै यातायात सेवालाई सर्वसुलभ तरिकाले कृषकहरूको पहुँचसम्म विस्तार गर्न सकेको खण्डमा दुग्धजन्य, मासुजन्य उद्योगहरूको विकास गर्न सकिनेछ। जसबाट रोजगारी श्रृजना गरी समग्र गाउँपालिका आयमा वृद्धि गर्न सकिने प्रशस्त सम्भावना देखिन्छ। यस गाउँपालिकामा भएका प्राकृतिक श्रोत र साधनलाई व्यवस्थित तथा वातावरणमैत्री प्रविधि अपनाएर उचित प्रयोग गर्न सकेमा रोजगारीको स्थिति श्रृजना गर्न सकिन्छ।

३.७ नौगाड गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास लेखाजोखा

यस क्षमता विकास योजना निर्माण गर्दा क्षमता “विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७६” को अनुसूचि २ को फाराम को आधारमा नौगाड गाउँपालिकाको ५ वटै विषयगत क्षेत्रको संस्थागत क्षमता (सञ्चालन व्यवस्थापन) लेखाजोखा गरिएको थियो। यस पालिकाको आफ्नै कार्यालय भवन रहे भएता पनि संघको आर्थिक सहयोगमा सुविधा सम्पन्न आधुनिक भवन निर्माण भै रहेको छ। गाउँपालिकाको आफ्नै सभाहल रहेको छ भने ६ वडा कार्यलयहरूले आफ्नै भवन वाट सेवा दिइरहेका छन्। त्यसैगरी प्रदेश स्तरिय केही कार्यलयहरू पनि व्यवस्थित हुँदैछन्। गाउँपालिकाले स्वास्थ्यको क्षेत्रमा स्वास्थ्य चौकी विभिन्न ठाउँमा रहेका छन्। अब गाउँपालिकाले गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाहमा ध्यान दिन जरुरी छ। गाउँपालिकाले गाउँ शिक्षा योजना निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्याएको छ भने अब यसलाई अध्यावधिक गर्ने र अरु क्षेत्रगत योजना निर्माण गर्न जरुरी छ। यसै गरि गाउँपालिकाले रोजगार सृजना गर्ने योजना निर्माण गरि कार्यान्वयन गर्न आवश्यक छ। लक्षित वर्गको सशक्तिकरणका लागि विभिन्न आर्थिक वर्षमा कार्यक्रम सञ्चालन आएता पनि अबै पर्याप्त हुन सकेको छैन। यसका लागि अबै पर्याप्त कानून वनाउन आवश्यक छ। गाउँपालिकाले वातावरण, विपद व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तनका लागि कार्य गरिरहेको भएतापनि योजना निर्माण गरी

योजनाबद्ध ढंगले पुर्व तयारीका कार्य भने कमै भएको पाइन्छ । गाउँपालिकाको वार्षिक योजना तर्जुमा प्रक्रिया चरणबद्ध रूपमा भएपनि योजना प्राथमिकिकरण भने वैज्ञानिक विधिको प्रयोग गरी गर्ने गरेको कमै मात्र पाउन सकिन्छ । गाउँपालिकाले दिगो विकासका लक्ष्यहरुलाई स्थानीयीकरण गरि दिगो विकासको लक्ष्य हासील हुनेगरी योजना तर्जुमाको परिपाटी विकास गर्न जरुरी छ । नौगाड गाउँपालिकाले उपभोक्ता समिति हरुको क्षमता विकास गर्न पनि आवश्यक देखिन्छ । त्यसैगरी दिगो वातावरणीय विकासमा ध्यान दिइ फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन र डम्पिङसाइट को निर्माण गर्न जरुरी छ । गाउँपालिकाले राजस्वको क्षेत्र र दायरा विस्तार गरि आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्ने देखिन्छ । यसका अतिरिक्त अनुगमन प्रणाली लाइ नतिजामुखि र संघ,प्रदेश र अन्तरपालिका संगको सहकार्य र समन्वय विस्तार गर्न पनि आवश्यक छ । गाउँपालिकाले संगठन संरचना अनुसारको कर्मचारीको व्यवस्था तथा शाखाहरुमा आवश्यक कर्मचारीहरुको प्रवन्ध गर्न जरुरी छ । त्यसैगरी कर्मचारिको आचारसहिता र कार्यसम्पादन संभौता अनुसार सेवा प्रवाहको परिपाटी विकास गर्न पनि आवश्यक छ । गाउँपालिकाले वित्तिय व्यवस्थापनका लागी आम्दानी र खर्च प्रणाली लाइ व्यवस्थित गरि वित्तिय सन्तुलन कायम र खरिद प्रणालिलाइ योजना निर्माण गरि व्यवस्थित गर्न आवश्यक देखिन्छ । त्यसैगरि अभिलेख व्यवस्थापन प्रणालीलाइ थप प्रभावकारी बनाउनु पर्ने देखिन्छ । स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता (नेतृत्व तह) लेखाजोखा फाराम ३ को आधारमा लेखाजोखा गर्दा यस गाउँपालिकामा सभा सञ्चालन र कार्यपालिका बैठक सञ्चालन कार्यविधि अनुरूप भएतापनि सभा संचालनका लागि आवश्यक, विधि , र प्रक्रियालाइ अब्धै सुदृढ गर्नुपर्ने देखिन्छ । गाउँपालिकाले न्यायीक समितिका पदाधिकारी र कर्मचारीलाई क्षमता अभिवृद्धि, कानुनी जनशक्ति थप तथा व्यवस्थापन गर्नु आवश्यक रहेको छ । विषयगत समिति तथा पदाधिकारीहरुको क्षमता विकास, समितिको क्षेत्राधिकार वारे क्षमता विकास वडा कार्यालयमा आवश्यक स्रोत र साधनको व्यवस्था गरि सेवा प्रवाहलाइ भरपर्दो र थप गुणस्तरिय बनाउनु पर्दछ । गाउँपालिकामा गुनासो सुन्ने संयन्त्र निर्माण तथा व्यवस्थित गर्ने र गुनासो सुन्ने अधिकारी तोक्ने कार्यलाइ अब्धै प्रभावकारी बनाउन जरुरी छ । दिग्दर्शन कोअनुसुची ५ को आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकता पहिचानका लागि प्रयोगमा ल्याउने फारामको आधारमा गाउँपालिकाको लेखाजोखा गर्दा संविधानको अनुसुची ८ ले दिएको एकल अधिकार को क्षेत्र अन्तरगत प्रायजसो सबै अधिकार को उपयोग भएको देखिन्छ । यस अन्तरगतका अधिकांस अधिकारहरुको पुर्ण उपयोग र जनशक्ति भएको पाइएको छ । तर स्थानीय सेवा व्यवस्थापन, स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख व्यवस्थापन, स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता, जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपुर्जा वितरण, कृषि तथा पशुपालन, कृषि

उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य, सहकारी, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण खानेपानी, साना जलविद्युत् आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा, जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास को क्षेत्रमा आंशिक उपयोग जनशक्ति कम भएको देखिन्छ। संविधानको अनुसूची ९ अनुसारको साभा अधिकार अन्तरगत अरु सवै अधिकारको उपयोग भएतापनि सवारी साधन अनुमति, भूमि व्यवस्थापन र यातायात सेवाको क्षेत्रमा उपयोग र जनशक्ति नभएको देखिन्छ भने विद्युत्, खानेपानी तथा सिंचाइ जस्ता सेवाहरू, वन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरूङ्गी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता, स्थानीय स्तरमा पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालय संरक्षण, संवर्द्धन र पुनर्निमाण सम्वन्धमा आंशिक उपयोग भएको र जनशक्ति नभएको देखिन्छ। ऐन, नियम, विधि र प्रणालीको स्थापनाको अवस्थाको लेखाजोखा गर्दा संघिय मामला तथा स्थानिय मन्त्रालयले पठाएको नमुना कानून अनुसार एकल अधिकार क्षेत्रका स्थानिय तथ्यांक र अभिलेख व्यवस्थापन कार्यविधि व्यवसाय कर सम्वन्धी कार्यविधि, घरवहाल कर व्यवस्थापन, आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाइ, स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक र सिंचाइ, भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास र साभा अधिकार क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा र गरीबी निवारण, कार्यविभाजन र कार्य सम्पादन अन्तरगत स्थानीय सरकारको प्रशासकीय कार्यविधि नियमित गर्ने ऐन, भवन निर्माण तथा सडक सम्वन्धी व्यवस्था र आकस्मिक कोष वाहेक अरु कानून वनेका छन। यी विषय संग सम्वन्धित ऐन, कानून तथा कार्यविधि तयार गरि लागु गर्नुपर्ने देखिन्छ। कर्मचारी तथा पूर्वाधार अवस्थाको विश्लेषण गर्दा गाउँपालिकाको आफ्नै भवन, सभाहल, विद्यालयहरु तथा स्वास्थ्य कोन्द्रहरु रहेका छन। संगठन संरचना अनुसार पूर्ण कर्मचारी नभएपनि उपलब्ध कर्मचारीवाटै सेवा प्रवाह भइरहेको छ। हाल गाउँपालिकामा कर्मचारीहरु प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रा.प.तृतीय १, शाखा अधिकृत १, इन्जिनियर १, नायब सुब्बा ७, प्रा.स. १, खरिदार १, लेखापाल १, आन्तरिक लेखापरिक्षक १, सब इन्जिनियर २, सहलेखापाल १ जना गरि जम्मा १७ जना कर्मचारीहरु रहेका छन। गाउँपालिकामा सडक लगायतका पूर्वाधार निर्माण र निर्माणधिन हुने क्रम चलिरहेकै छ। शाखाहरु तथा वडाहरुमा मा अत्यावश्यक फर्निचर तथा उपकरणको व्यवस्था भएपनि पर्याप्त छैन। गाउँपालिकामा सवारी साधनमा गाडी १, मो.सा. र एम्बुलेन्स लगायत सामग्रीहरु रहेका छन। गाउँपालिकाले राजश्व सुधार योजना निर्माण हुने क्रममा छ भने क्षेत्रगत योजना निर्माण तथा गुरुर्योजनहरु समयानुकल अद्यावधिक गर्नुपर्ने देखिन्छ। प्रभावकारी अनुगमनका लागी

अनुगमन सुचक निर्माण गर्नुपर्ने, सूचना प्रविधिको एकिकृत प्रणाली निर्माण गर्नुपर्ने, ल्यानफिल्ड साईटको निर्माण गर्नुपर्ने र फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि उपकरण खरिद गर्नुपर्ने देखिन्छ।

३.८ गाउँपालिकाको वर्तमान सांगठनिक अवस्था

नौगाड गाउँपालिकाको वर्तमान अवस्थाको अध्ययन गर्ने सन्दर्भमा यसको विद्यमान साङ्गठनिक संरचनाको समेत विश्लेषण गरिएको थियो। गाउँपालिकालाई प्रचलित कानूनले तोकेको कार्य जिम्मेवारी पुरा गर्न तथा हासिल गर्न खोजेका दीर्घकालीन लक्ष्यहरू एवम् यसबाट गाउँपालिकाबासीहरूले राखेका अपेक्षाहरू पूरा गर्न सक्ने गर्न गराउँनका लागि गाउँपालिकाको साङ्गठनिक सुदृढीकरण सम्बन्धी सुधारात्मक क्रियाकलापहरूको पहिचान गरीएको थियो। क्षमता विकास योजना तयार गर्दा यसको विद्यमान सङ्गठन स्वरूप, दरबन्दी, कार्यबोझ, जनशक्ति विकासको अवस्था र आन्तरिक स्रोत परिचालनको अवस्थालाई सहभागितात्मक पद्धतिबाट पुनरावलोकन गरिएको थियो। यसका लागि कार्यशालाका सहभागीहरू तथा कार्यालयले उपलब्ध गराएको सूचनालाई मुख्य आधारको रूपमा लिइएको छ।

३.९ सङ्गठन स्वरूप

सङ्गठन संरचनाकै आधारमा कर्मचारीहरू परिचालन हुने र कर्मचारीहरू मार्फत नै सङ्गठनले सेवा प्रवाह गर्ने हुँदा गाउँपालिकाको साङ्गठनिक क्रियाकलापहरूलाई दिशा निर्देशन गर्न यसको सङ्गठन संरचनाले निकै महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको हुन्छ। नौगाड गाउँपालिकाले आफ्ना क्रियाकलापहरूलाई व्यवस्थित गर्न तथा गुणस्तरिय सेवा प्रवाह का लागि सङ्गठन स्वरूप स्वीकृत गरी सेवा संचालन गर्दै आएको छ। गाउँपालिकाको सङ्गठन संरचनामा समयानुकूल सुधार र परिमार्जन गर्दै आइरहेको छ। गाउँपालिकामा सङ्गठन भित्रका प्रत्येक शाखा, उपशाखा तथा इकाईहरूको स्पष्ट कार्य विवरण तयार गरी लागू गर्नु पर्ने देखिन्छ। गाउँपालिकाको विद्यमान सङ्गठन स्वरूपलाई यस प्रकार छ।

गाउँपालिकाको कार्यपालिका सदस्यहरू

क्र.स.	नाम	पद	वडा नं.
१	दलजीत सिंह धामी	गा.पा. अध्यक्ष	वडा नं. ६
२	जगत सिंह ठगुन्ना	गा.पा. उपाध्यक्ष	वडा नं. ४

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

३	हरिलाल सिंह महता	कार्यपालिका सदस्य	वडा नं. १
४	नारायण सिंह ठगुन्ना	कार्यपालिका सदस्य	वडा नं. २
५	राई सिंह ठगुन्ना	कार्यपालिका सदस्य	वडा नं. ३
६	कृष्ण सिंह ठगुन्ना	कार्यपालिका सदस्य	वडा नं. ४
७	राम सिंह ठगुन्ना	कार्यपालिका सदस्य	वडा नं. ५
८	राजेन्द्र सिंह बोहरा	कार्यपालिका सदस्य	वडा नं. ६
९	गणेश टमटा	कार्यपालिका सदस्य	वडा नं. ३
१०	बसन्ती ठगुन्ना	कार्यपालिका सदस्य	वडा नं. १
११	चन्द्रा टमटा	कार्यपालिका सदस्य	वडा नं. ३
१२	जोगी टमटा	कार्यपालिका सदस्य	वडा नं. ४
१३	नरमा धामी	कार्यपालिका सदस्य	वडा नं. ६
१४	रुकमती ठगुन्ना	कार्यपालिका सदस्य	वडा नं. ६
१५	पुस्कर सिंह धामी	प्रमुख प्रशासकी अधिकृत	शैल्यशिखर ६

३.१० जनशक्ति विवरण

नौगाड गाउँपालिकाको कर्मचारी दरबन्दी सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट गरिएको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण अनुरूप हरेक वर्ष गाउँ सभाबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने कानूनी प्रावधान अनुरूप यस गाउँपालिकाको विद्यमान कर्मचारी दरबन्दी निम्नानुसार रहको छ ।

गाउँपालिकाको जनशक्ति विवरण

गाउँपालिकाको कार्यालयमा कार्यरत स्थायी कर्मचारी विवरण :

सि.नं	पद	श्रेणी र तह	दरबन्दी	पदपूर्ति	फाजिल दरबन्दी	रिक्त दरबन्दी
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	रा.प.तृतीय	१	१		०
२	शिक्षा अधिकृत	छैटौ	१	०		१
३	अधिकृत	छैटौ	१	०		१

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

४.	इन्जिनियर	छैटौ	१	०		१
५	नायव सुब्बा	पाचौ	७	१		६
६	शिक्षा प्रा.स	पाचौ	१	१		०
७	म.वि.नि	पाचौ	१	१		०
८	लेखापाल	पाचौ	१	१		०
९	आन्तरिक लेखा परीक्षक	पाचौ	१	१		०
१०	सव इन्जिनियर	पाचौ	२	१		१
११	कम्प्युटर अपरेटर	पाचौ	१	१		०
१२	सह लेखापाल	चौथो	१	०		१
१३	कृषि अधिकृत	छैटौ	१	०		१
१४	पशु अधिकृत	छैटौ	१	०		१
१५	कृषि प्रा.स	पाचौ	२	०	०	२
१६	कृषि ना.प्रा.स	चौथो	१	०	०	१
१७	पशु प्रा.स	पाचौ	२	०	०	२
१८	पशु ना.प्रा.स	चौथो	२	०	०	२
१९	सि.अहेव / जनस्वास्थ्य निरीक्षक	छैटौ	१	१	०	०
२०	सि.अनमी	छैटौ	१	१	०	०
२१	सहायक कम्प्युटर अपरेटर	चौथो	०	०	१	०
२२	असिस्टेन्ट सव इन्जिनियर	चौथो	०	०	१	०
२३	का.स		०	२	०	०
जम्मा :			३०	१२	२	२०

वडा कार्यालयमा कार्यरत स्थायी कर्मचारी विवरण : ६ वटै वडाको

सि.नं	वडा नं	पद	श्रेणी	दरवन्दी	पदपूर्ति	रिक्त दरवन्दी
१	वडा नं .१	नायव सुब्बा / खरिदार	पाचौ / चौथो	१	०	१
		असिस्टेन्ट सव इन्जिनियर	चौथो	१	१	०
		का.स	का.स	१	१	०
	वडा नं .२	नायव सुब्बा / खरिदार	पाचौ / चौथो	१	१	०
		असिस्टेन्ट सव इन्जिनियर	चौथो	१	१	०
		का.स	का.स	१	०	१

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

वडा नं. ३	नायव सुब्बा / खरिदार	पाचौ / चौथो	१	०	१
	असिस्टेन्ट सव इन्जिनियर	चौथो	१	१	०
	का.स	का.स	१	१	०
वडा नं. ४	नायव सुब्बा / खरिदार	पाचौ / चौथो	१	१ (निमित्त)	१
	असिस्टेन्ट सव इन्जिनियर	चौथो	१	१	०
	का.स	का.स	१	०	१
वडा नं. ५	नायव सुब्बा / खरिदार	पाचौ / चौथो	१	१	०
	असिस्टेन्ट सव इन्जिनियर	चौथो	१	१	०
	का.स	का.स	१	०	१
वडा नं. ६	नायव सुब्बा / खरिदार	पाचौ / चौथो	१	१	०
	असिस्टेन्ट सव इन्जिनियर	चौथो	१	१	०
	का.स	का.स	१	१	०
जम्मा			१८	१२	६

स्वास्थ्य चौकीमा कार्यरत स्थायी कर्मचारी विवरण :

सि.नं	स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	कार्यरत कर्मचारी विवरण				
		पद	श्रेणी र तह	स्वीकृत दरवन्दी	पदपूर्ति	रिक्त दरवन्दी
१	स्वास्थ्य चौकी इयरकोट, नौगाड १	हेअ/सिअहेव	छैटौ / पाचौ	१	१	०
		अहेव /सि. अहेव	चौथो / पाचौ	२	१	१
		अनमी / सि अनमी	चौथो / पाचौ	२	१	१
		का.स	का.स	१	०	१
२	खार स्वास्थ्य चौकी, नौगाड ३	हेअ/सिअहेव	छैटौ / पाचौ	१	१	०
		अहेव /सि. अहेव	चौथो / पाचौ	२	२	०
		अनमी / सि अनमी	चौथो / पाचौ	२	२	०
		का.स	का.स	१	०	१
३	सिप्टी स्वास्थ्य चौकी, नौगाड ४	हेअ/सिअहेव	छैटौ / पाचौ	१	१	०
		अहेव /सि. अहेव	चौथो / पाचौ	२	१	१

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

		अनमी / सि अनमी	चौथो / पाचौ	२	०	२	
		का.स	का.स	१	१	०	
४	स्वास्थ्य चौकी धुलिगडा , नौगाड ६	हेअ/सिअहेव	छैटौ / पाचौ	१	१	०	
		अहेव /सि. अहेव	चौथो / पाचौ	२	२	०	
		अनमी / सि अनमी	चौथो / पाचौ	२	०	२	
		का.स	का.स	१	०	१	
जम्मा :				२४	१४	१०	

गाउँपालिका भित्र रहेका विषयगत शाखा र कार्यरत करार तथा आंशिक समय सेवा परामर्श कर्मचारीहरु सम्बन्धि विवरण

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारी विवरण

सि.नं	शाखाको नाम	कार्यरत कर्मचारी विवरण (तहगत)			
		अधिकत स्तर (छैटौ)	पाचौ तह	चौथो तह	जम्मा
१	पूर्वाधार विकास तथा प्राविधिक शाखा	१	१	३	५
२	कृषि विकास शाखा	२	१	१	४
३	विपद् व्यवस्थापन शाखा	१	०	१	२
४	योजना शाखा	०	१	०	१
५	उद्यम विकास शाखा	०	१	३	४
६	महिला तथा बालबालिका विकास शाखा	०	०	२	२
७	न्यायिक शाखा	०	०	२	२
८	सूचना तथा प्रविधि शाखा	१	०	०	१
९	राष्ट्रिय पञ्जीकरण शाखा	०	१	२	३
१०	रोजगार शाखा	१	१	०	२
११	जेसिवी अपरेटर र सहायक अपरेटर	०	१	१	२
१२	एम्बुलेन्स चालक	०	०	१	१
१३	दर्ता चलानी शाखा	०	०	१	१
१४	पोषण	०	०	१	१

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

१५	भेटेरीनरी	०	०	२	२
१६	आयुर्वेदिक	०	०	१	१
१७	फिल्ड सजहकर्ता	०	०	१	१
१८	कार्यालय सहयोगी	०	०	०	५
जम्मा		६	७	२२	४०

वडा कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारी :

वडा नं १ को कार्यालय , इयरकोट

सि.नं	कार्यक्षेत्र तथा विषगत क्षेत्र	कार्यरत कर्मचारी विवरण			
		अधिकत स्तर (छैटौ)	पाचौ तह	चौथो तह	जम्मा
१	कृषि प्रवद्धन क्षेत्र	०	०	४	४
२	भेटेरीनरी	०	०	३	३
३	भौतिक पूर्वाधार तथा प्राविधिक कर्मचारी				
४	सामाजिक परिचालनको क्षेत्र	०	०	२	२
५	सहायक कम्प्युटर अपरेटर	०	०	१	१
६	का.स	०	०	०	०
जम्मा :				१०	१०

वडा नं २ को कार्यालय , सुण्डमुण्ड

सि.नं	कार्यक्षेत्र तथा विषगत क्षेत्र	कार्यरत कर्मचारी विवरण			
		अधिकत स्तर (छैटौ)	पाचौ	चौथो	जम्मा
१	कृषि प्रवद्धन क्षेत्र	०	०	२	२
२	भेटेरीनरी	०	०	२	२
३	भौतिक पूर्वाधार तथा प्राविधिक कर्मचारी	०	०	२	२
४	सामाजिक परिचालनको क्षेत्र	०	०	१	१
५	कम्प्युटर अपरेटर	०	०	१	१
६	विपद व्यवस्थापन सहजकर्ता	०	०	१	१
७	का.स	०	०	०	१
जम्मा		०	०	९	१०

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

वडा नं ३ को कार्यालय , खार

सि.नं	कार्यक्षेत्र तथा विषगत क्षेत्र	कार्यरत कर्मचारी विवरण			
		अधिकत स्तर (छैटौ)	पाचौ	चौथो	जम्मा
१	कृषि प्रवद्धन क्षेत्र	०	०	२	२
२	भेटेरीनरी	०	०	२	२
३	भौतिक पूर्वाधार तथा प्राविधक कर्मचारी	०	०	०	०
४	सामाजिक परिचालनको क्षेत्र	०	०	२	२
५	सहायक कम्प्युटर अपटेरेटर	०	०	१	१
६	का.स	०	०	०	१
जम्मा :					६

वडा नं ४ को कार्यालय सिप्टी :

सि.नं	कार्यक्षेत्र तथा विषगत क्षेत्र	कार्यरत कर्मचारी विवरण			
		अधिकत स्तर (छैटौ)	पाचौ तह	चौथो तह	जम्मा
१	कृषि प्रवद्धन क्षेत्र	०	०	२	२
२	भेटेरीनरी	०	०	३	३
३	भौतिक पूर्वाधार तथा प्राविधक कर्मचारी	०	०	०	०
४	सामाजिक परिचालनको क्षेत्र	०	०	१	१
५	सहायक कम्प्युटर अपटेरेटर	०	०	२	२
६	का.स	०	०	०	२
जम्मा :				६	१०

वडा नं ५ को कार्यालय श्रीवगड :

सि.नं	कार्यक्षेत्र तथा विषगत क्षेत्र	कार्यरत कर्मचारी विवरण			
		अधिकत स्तर (छैटौ)	पाचौ तह	चौथो तह	जम्मा
१	कृषि प्रवद्धन क्षेत्र	०	०	२	२
२	भेटेरीनरी	०	०	२	२
३	भौतिक पूर्वाधार तथा प्राविधक कर्मचारी	०	०	०	०

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

४	सामाजिक परिचालनको क्षेत्र	०	०	१	१
५	सहायक कम्प्युटर अपरेटर	०	०	१	१
६	का.स	०	०	०	१
जम्मा :		०	०	६	७

वडा नं ६ को कार्यालय धुलिगडा :

सि.नं	कार्यक्षेत्र तथा विषगत क्षेत्र	कार्यरत कर्मचारी विवरण			
		अधिकत स्तर (छैटौ)	पाचौ तह	चौथो तह	जम्मा
१	कृषि प्रवद्धन क्षेत्र	०	०	३	३
२	भेटेरीनरी	०	०	४	४
३	भौतिक पूर्वाधार तथा प्राविधिक कर्मचारी	०	०	०	०
४	सामाजिक परिचालनको क्षेत्र			१	१
५	सहायक कम्प्युटर अपरेटर	०	०	१	१
६	का.स	०	०	०	२
जम्मा :		०	०	९	११

गा.पा. भित्रका ६ वटै वडामा कार्यरत कर्मचारी विवरण (सारांस)

सि.नं	तथा विषगत क्षेत्र	कार्यरत कर्मचारी विवरण			
		अधिकत स्तर (छैटौ)	पाचौ तह	चौथो तह	जम्मा
१	कृषि प्रवद्धन क्षेत्र	०	०	१५	१५
२	भेटेरीनरी	०	०	१६	१६
३	भौतिक पूर्वाधार तथा प्राविधिक कर्मचारी	०	०	२	२
४	सामाजिक परिचालनको क्षेत्र	०	०	७	७
५	सहायक कम्प्युटर अपरेटर	०	०	७	७
६	विपद व्यवस्थापन सहजकर्ता	०	०	१	१
७	का.स	०	०	०	७
जम्मा :		०	०	४८	५५

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

स्वास्थ्य संस्था र स्वास्थ्य इकाई अर्न्तगत कार्यरत अस्थायी कर्मचारी विवरण

सि.नं	स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	कार्यरत कर्मचारी विवरण					
		अहेव	अनमी	ल्याव	स्विपर	का.स	जम्मा
१	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई केन्द्र गडिगाड ,	१	१	०	०	२	४
२	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई केन्द्र डाडा	१	१	०	०	१	३
३	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई केन्द्र रैचु	१	१	०	०	१	३
४	स्वास्थ्य चौकी धुलिगडा	१	३	१	१	१	७
५	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई केन्द्र दल्लेख	१	१	०	०	१	३
६	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, नौगाड २ सुण्डमुण्ड	१	२	१	१	१	६
७	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई केन्द्र , नौगाड ५ उडालु	१	२	१	१	२	७
८	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई केन्द्र डाडा, नौगाड ४	१	१	०	०	१	३
९	स्वास्थ्य चौकी सिप्टी	०	३	१	१	०	५
१०	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई केन्द्र डाडा, नौगाड ४ होपरी	१	१	०	०	१	३
११	इयरकोट स्वास्थ्य चौकी , नौगाड १	२	२	१	१	२	८
१२	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई केन्द्र मानाकोट, नौगाड १	१	१	०	०	१	३
१३	शेराधार सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई केन्द्र, नौगाड १	१	१	०	०	१	३
१४	खार स्वास्थ्य चौकी	१	२	१	१	२	७
१५	गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखामा कार्यरत कर्मचारी	०	१	१	०	०	०
जम्मा		१४	२३	७	६	१७	६७

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

गाउँपालिका र वडा स्तरमा कार्यरत कर्मचारी विवरण सारांस (तालिका नं १ देखि ९ सम्मको जोड)

सि.नं	शाखाको नाम	कार्यरत कर्मचारी विवरण			
		अधिकत स्तर (छैटौ)	पाचौ	चौथो	जम्मा
१	पूर्वाधार विकास तथा प्राविधिक शाखा	१	१	३	५
२	कृषि विकास शाखा	२	१	१	४
३	विपद् व्यवस्थापन शाखा	१	०	१	२
४	योजना शाखा	०	१	०	१
५	उद्यम विकास शाखा	०	१	३	४
६	महिला तथा बालबालिका विकास शाखा	०	०	२	२
७	न्यायिक शाखा	०	०	२	२
८	सूचना तथा प्रविधि शाखा	१	०	०	१
९	राष्ट्रिय पञ्जीकरण शाखा	०	१	२	३
१०	रोजगार शाखा	१	१	०	२
११	जेसिबी अपरेटर र सहायक अपरेटर	०	१	१	२
१२	एम्बुलेन्स चालक	०	०	१	१
१३	दर्ता चलानी शाखा	०	०	१	१
१४	पोषण	०	०	१	१
१५	भेटेरीनरी	०	०	२	२
१६	आयुर्वेदिक	०	०	१	१
१७	फिल्ड सजहकर्ता	०	०	१	१
१८	कार्यालय सहयोगी	०	०	०	५
जम्मा : क		६	७	२२	४०
	शाखाको नाम तथा क्षेत्रगत (६ वटै वडाको जोड)	अधिकत स्तर (छैटौ)	पाचौ तह	चौथो तह	जम्मा
१	कृषि प्रवद्धन क्षेत्र	०	०	१५	१५
२	भेटेरीनरी	०	०	१६	१६
३	भौतिक पूर्वाधार तथा प्राविधिक कर्मचारी	०	०	२	२
४	सामाजिक परिचालनको क्षेत्र	०	०	८	८
५	सहायक कम्प्युटर अपरेटर	०	०	७	७
६	विपद् व्यवस्थापन सहजकर्ता	०	०	१	१
७	का.स	०	०	०	७
जम्मा ख		०	०	४८	५६
कूल जम्मा - (क + ख)		६	७	७१	९६

३.११ मानव, संस्थागत र पुर्वाधार संशाधनको क्षमता विकास लेखाजोखा

यस क्षमता विकास योजना तयार गर्ने क्रममा क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७६ को अनुसूचि ८, र ९ अनुसार नौगाड गाउँपालिकाको वर्तमान मानव संशाधनको शाखागत रूपमा क्षमता लेखाजोखा गरिएको थियो । यसरी लेखाजोखा गर्दा शाखाहरूले कार्य विवरण अनुसार सम्पादन गर्नुपर्ने कामहरू सञ्चालन भैरहेको भएतापनि पर्याप्त जनशक्ति र आवश्यक क्षमता विकासका संग सम्बन्धित विद्यमान ज्ञान, सीप र दक्षताको स्तर मध्यम रहेको पाइएको थियो भने कार्यक्रमहरूको कमीले गर्दा सेवा प्रवाह अपेक्षा अनुरूप हुन सकेको छैन । गाउँपालिकाले कर्मचारीहरूको ज्ञान, सीप र दक्षता वृद्धिकालागी समग्र कर्मचारीका लागि उपयुक्त हुने र शाखाहरूका लागि छुट्टै आवश्यक पर्ने विषयगत दक्षताकालागी क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ । त्यसैगरि गाउँपालिकाको विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा गर्दा क्षमता विकासका क्षेत्र र त्यस अन्तरगत गरिनु पर्ने प्रशिक्षण/ अभिमुखीकरण, अन्तरक्रिया तथा अन्य क्षमता विकासका क्रियाकलाप हरुको पहिचान गरिएको थियो । क्रियाकलाप पहिचान पश्चात कार्यक्रम किन आवश्यक परेको हो ? र कसका लागि तय गर्ने भन्नेवारे पनि छलफल गरिएको थियो । यसरी छलफल गर्दा अपेक्षित उपलब्धि, समय सिमा पनि निर्धारण गरिएको थियो जसको विस्तृत विवरण तलका तालिकाहरूमा राखिएको छ ।

१. मानव संशाधन अवस्था विश्लेषण

पदीय जिम्मेवारी वा पद	सम्पादन गर्नु पर्ने प्रमुख कार्य	कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था (ज्ञान, सीप, क्षमता)	कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (GAP)	कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम (ज्ञान, सीप, क्षमता)	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत)
अध्यक्ष	सभाको कार्य सूची, बैठक आह्वान र निर्णय कार्यान्वयन गर्ने गराउने	- प्रत्येक महिनामा कम्तिमा पनि २ पटक गाउँ कार्यपालिकाको बैठक बस्ने गरेको - वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम समयमै पेश गरेको जस्तै-आ.व. २०७९/८० को बजेट असार १० गते पेश भएर पारित भएका	- आन्तरिक आयको हिंसा बढ्न नसकेको - योजना प्रगति समिक्षाको लागि स्थानीय विकास समस्या समाधान समिति गठन नभएको ।	बजेट तर्जुमा र प्रगति समीक्षा सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	मानव संशाधन
	कानुन निर्माण सम्बन्धी	गाउँपालिकाको सु सञ्चालनको लागि करिब ४० वटा ऐन लगायत निर्देशिका, नियमावली, कार्यविधि समेत गरी ७३ वटा नमूना कानून जारी गर्नु पर्नेमा हालसम्म ऐन, नियम, निर्देशिका र कार्यविधि जारी भएको	- सेवा प्रवाह तथा स्थानीय विकास सम्बन्धमा बाँकी कानुन निर्माण नभएको - कानुन तर्जुमा गर्न विज्ञ जनशक्ति नभएको	कानुन निर्माण सम्बन्धी प्रशिक्षण	मानव संशाधन संस्थागत
	प्रशासकीय तथा आर्थिक व्यवस्था सम्बन्धी	- गाउँपालिका, वडा समितिहरु आदिको दैनिक कार्यको रेखदेख पालिकाबाट गर्नुपर्ने सिफारिसहरु भएको - सार्वजनिक सेवा प्रवाह सम्बन्धी गुनासो व्यवस्थापन सम्बन्धमा नगर प्रमुखबाट प्रचलित कानुन बमोजिम कार्य भइरहेका		सुशासन, नेतृत्व विकास लगायत व्यवस्थापनका नविनतम् आयाम सम्बन्धी प्रशिक्षण	मानव संशाधन

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

पदीय जिम्मेवारी वा पद	सम्पादन गर्नु पर्ने प्रमुख कार्य	कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था (ज्ञान, सीप, क्षमता)	कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (GAP)	कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम (ज्ञान, सीप, क्षमता)	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत)
उपाध्यक्ष	- विभिन्न समितिको संयोजक भई काम गर्ने - अनुगमन समितिको संयोजक भई काम गर्ने	- न्यायीक समितिको संयोजक भई काम गरेको । न्यायीक समितिको प्रतिवेदन समय भित्रै पेश भएको - राजस्व परामर्श समितिको संयोजक भइ काम गरेको - बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिको संयोजक भइ काम गरेको	सबै योजनको अनुगमन हन नसकेको	- विकास आयोजनाको अनुगमन तथा मुल्यांकनका विषयक सीपमलूक क्षमता विकास कार्यक्रम - समन्वय तथा निर्णय प्रकृया सम्बन्धी कार्यविधि	मानव संशाधन प्रणालीगत
वडा अध्यक्ष	- वडा समितिको समन्वयकर्ता भई काम गर्ने - स्वीकृत योजना तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन, अनुगमन र समीक्षा ग - सफारिस तथा प्रमाणित गर्ने	- वडाको हकमा गते र गते बैठक बस्ने गरेको - वडा सचिवको अभावमा अन्य शाखाका कर्मचारीलाई वडा सचिवको जिम्मेवारी दिइएको - नागरिक वडापत्रमा उल्लेख भए बमोजिमको सिफारिस तथा प्रमाणित गर्ने कार्य निरन्तर भइरहेको	- दक्ष कर्मचारीको अभावमा गुणस्तरीय कार्यमा बाधा पुगेको - योजना कार्यान्वयन, अनुगमन र समीक्षाको कार्य दक्षतामा कमी भएको	योजना कार्यान्वयनमा गुणस्तरीयता अभिवृद्धि सम्बन्धी आधारभूत तालिम	मानव संशाधन
कार्यपालिका सदस्य	- विषयगत क्षेत्रको संयोजक रहने सम्बन्धी - कार्यपालिकाले तोकेको कार्य सम्बन्धी			संयोजनको अबधारणा र संयोजकको भूमिका सम्बन्धमा सीपमुलक ताली	मानव संशाधन

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

पदीय जिम्मेवारी वा पद	सम्पादन गर्नु पर्ने प्रमुख कार्य	कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था (ज्ञान, सीप, क्षमता)	कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (GAP)	कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम (ज्ञान, सीप, क्षमता)	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत)
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	- निर्णय कार्यान्वयन सम्बन्धी - योजना, सार्वजनिक खरिद, आर्थिक प्रशासन तथा लेखा परीक्षण सम्बन्धी - अनुगमन, मुल्यांकन सम्बन्धी	- सबै प्रकारका बैठकहरु समयमै बोलाइ संचालन गर्ने गरेको - गाउँसभा सम्पन्न गरेको, खर्च गर्ने अख्तियारी प्राप्त गरी बजेट कार्यान्वयन गरेको, आर्थिक कारोवारको अभिलेख राख्न लगाएको, - कार्यपालिकाको प्रतिनिधित्व गरी अन्तर सरकारी निकायको बैठकमा भाग लिने गरेको	- आर्थिक विवरणको तयारीमा NPSAS को प्रयोग नगरेको - आलेप तथा मलेपका बेरुजुहरु लक्ष्य निर्धारण गरी फछ्यौट नगराएको - खरिदको गुरुयोजना तथा योजना नबनाएको	NPSAS सम्बन्धी सीप विकास तालिम लेखापरीक्षण तथा बेरुजु फछ्यौट सम्बन्धी उत्प्रेरणात्मक प्रशिक्षण सार्वजनिक खरिदसम्बन्धी आधारभूत तालीम	मानव संशाधन मानव संशाधन
२. विषयगत शाखाहरु					
क) प्रशासन, योजना तथा अनुगमन शाखा	- आवधिक योजना तयार गर्ने - सार्वजनिक सुनुवाईको व्यवस्था गर्ने - सामाजिक परिक्षण गर्ने - O & M Survey गरी गाउँपालिकाको संरचना चुस्त दुरुस्त बनाउने - कर्मचारीको कार्यविवरण तयार गर्ने	- आवधिक योजना तयार नभएको - आ.व. ०७५।७६ मा सार्वजनिक सुनुवाई भएको छैन - सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्भेक्षण विगत १ वर्षमा नभएको - पालिकाको कूल स्वीकृत दरबन्दी मध्ये पदहरु रिक्त रहेको - कर्मचारीको हकमा संघीयता निजामती आचार संहिता लागु भएको	- सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण र सार्वजनिक परिक्षण निर्धारित समयमा नभएको - पदाधिकारीको आचार संहिता नबनेको हु योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन तयार नभएको - मध्यमकालिन खर्च संरचना तयार नभएको - O & M Survey नभएको	- आवधिक योजना र मध्यमकालिन खर्च संरचना सम्बन्धी प्रशिक्षण - सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण र सार्वजनिक परिक्षणको ढाँचा निर्धारण - पदाधिकारीको आचार संहिताको तर्जुमा	मानव संशाधन मानव संशाधन प्रणालीगत

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

पदीय जिम्मेवारी वा पद	सम्पादन गर्नु पर्ने प्रमुख कार्य	कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था (ज्ञान, सीप, क्षमता)	कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (GAP)	कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम (ज्ञान, सीप, क्षमता)	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत)
ख) पुर्वाधार विकास तथा वातावरण व्यवस्थापन शाखा	● भवन सम्बन्धी मापदण्डको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन ● वातावरण, सरसफाई तथा विपदव्यवस्थापन	● एकिकृत बस्ती विकास योजना तयार नभएको ● विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७६ कार्यान्वयनमा आएको ● निर्माण व्यवसायी इजाजत सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६ कार्यान्वयनमा नल्याएको ।	● नक्सा पास कार्यविधि नभएको ● सार्वजनिक नीजि साभेदारी नीति तयार नभएको ● घरेलु सौर्य उर्जा प्रणाली अनुदान कार्यविधि नभएको	● सार्वजनिक नीजि साभेदारी नीतिको तयारी ● एकिकृत बस्ती विकास कार्यविधिको तयारी	संस्थागत संस्थागत
ग) स्वास्थ्य तथा सामाजिक विकास शाखा	● वैदेशिक रोजगारीमा जाने श्रमिकहरुको लागि वित्तिय साक्षरता र सीपमूलक तालिम संचालन गर्ने ● बेरोजगारीको तथ्यांक संकलन गर्ने	● स्थानीय स्वास्थ्य तथा सरसफाई ऐन कार्यान्वयनमा रहेको ● सुर्तिजन्य पदार्थ नियन्त्रण र नियमन गर्ने ऐन कार्यान्वयनमा रहेको ● एम्बुलेन्स संचालनमा आएको	● एम्बुलेन्स संचालन सम्बन्धी कार्यविधि नभएको ● गैरसरकारी संस्थासँग साभेदारी तथा सहकार्य नभएको ● अस्पताल निर्माण नभएको	● सरसफाई र गुणस्तरीय कार्य सम्बन्धी चेतानमूलक अभिमुखीकरण कार्यक्रम ● गैरसरकारी स्वास्थ्य संस्थासँग साभेदारी तथा सहकार्य सम्बन्धी कार्यविधि	मानव संशाधन प्रणालीगत
घ) शिक्षा, युवा तथा खेलकूद शाखा	● बालविकास, आधारभूत शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, विशेष शिक्षा सम्बन्धी ● विद्यालयहरुको जग्गा तथा सम्पत्ति व्यवस्था अभिलेख	● शिक्षक दरबन्दी मर्ज तथा मिलान नगरेको ● सामुदायिक विद्यालयको शिक्षक दरबन्दी मिलान नगरेको ● सामुदायिक विद्यालयमा जाने अनुदान तथा बजेटको व्यवस्थापन, लेखा अनुशासन, अनुगमन र नियमन गर्ने गरेको	● सामुदायिक विद्यालय तथा बालविकास केन्द्रहरुलाई प्रदान गरिने अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि नभएको ● पालिकामा कृषि, पशु, होटल व्यवस्थापन तथा इन्जिनियरिङ्ग विषयको शिक्षणको आवश्यकता	– अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलापको संचालन सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम –प्रधानाध्यापकहरुका लागि नेतृत्व विकास, सार्वजनिक खरिद एवम् लेखापालन सम्बन्धी प्रशिक्षण	प्रणालीगत मानव संशाधन

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

पदीय जिम्मेवारी वा पद	सम्पादन गर्नु पर्ने प्रमुख कार्य	कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था (ज्ञान, सीप, क्षमता)	कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (GAP)	कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम (ज्ञान, सीप, क्षमता)	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत)
ड) आर्थिक प्रशासन शाखा	- आय व्ययको सार्वजनिकीकरण गर्ने - अन्तिम लेखा परीक्षणको प्रतिवेदन - एकीकृत आर्थिक विवरणको तयारी	- मासिक रूपमा आय व्ययको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरेको - एकीकृत सम्पत्ति विवरणको लागि सफ्टवेयर तयार भएको - राजस्व सधार कार्ययोजना बन्ने क्रममा रहेको	- बेरुजु फछ्यौट एवं फरफारक सन्तोषजनक नभएको - आर्थिक विवरणको तयारीमा NPSAS को प्रयोग नगरेको	- बेरुजु फछ्यौट कार्य योजना तथा तालिकाबद्ध कार्यको तर्जुमा - लेखा समिति कार्य सञ्चालन नियमावलीको तर्जुमा	प्रणालीगत प्रणालीगत
च) कृषि/पुश विकाश शाखा	- बीउ विजन, मलखादको आपूर्ति र नियमन - कृषकहरुको क्षमता अभिवृद्धि - प्रांगारिक खेती तथा मलको प्रबर्द्धन एवं प्रचारप्रसार		- कृषि कार्यक्रम संचालन तथा अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि नभएको - बीउ विजन, मलखाद, रसायन तथा औषधी र नियमन सम्बन्धी कार्यविधि नभएको	- प्रांगारिक खेती तथा मलसम्बन्धी सीपमुलक तालिम - बीउ विजन, मलखाद तथा औषधीसम्बन्धी नियमन कार्यविधिको तर्जुमा	मानव संशाधन प्रणालीगत
छ) आन्तरिक लेखा परीक्षण ईकाई	- गाउँपालिकाको आर्थिक कारोवारको आन्तरिक लेखा परीक्षण गर्ने - अन्तिम लेखा परीक्षणको लागि लेखा श्रेस्तालाई दुरुस्त राख्न लगाउने ।	आन्तरिक लेखा परीक्षणको लागि छुट्टै कर्मचारी व्यवस्था भएको	आन्तरिक लेखा परीक्षण दिग्दर्शन नभएको	- आन्तरिक लेखा परीक्षण दिग्दर्शनको तयारी - आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्बन्धित कर्मचारीहरुको पेशागत विकास कार्यक्रम	प्रणालीगत मानव संशाधन

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

अन्य कार्य					
स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन	व्यक्तिगत घटना (जन्म, मृत्यु, विवाह, सम्बन्ध विच्छेद, बसाई सराईको अभिलेख	व्यक्तिगत घटना दर्ता अभिलेख	नवीनतम प्रविधिको आधारमा सम्पन्न योजना तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको ढाँचागत रूपमा अभिलेख	स्थानीय अभिलेखको लागि नीति र मापदण्डको तर्जुमा	प्रणालीगत
जेष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्तिको व्यवस्थापन	जेष्ठ नागरिक, अनाथ, असहाय लगायतका लागि सेवा र आश्रय केन्द्रको संचालन गर्ने		जेष्ठ नागरिक, अनाथ, असहाय लगायतका लागि सेवा र आश्रय केन्द्रको संचालन नभएको	जेष्ठ नागरिक अनाथ, असहाय लगायतको लागि आश्रय केन्द्रको स्थापना	संस्थागत

२. संस्थागत विश्लेषण

२.१. संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकनको आधारमा

स्वमूल्यांकनका विषय क्षेत्र र प्रमुख सूचक	पुर्णांक	प्राप्तांक	स्वमूल्यांकनमा कमजोर देखिएको सूचकका आधारमा देखिएको अन्तराल (Gap)	क्षमता विकासका लागि प्रस्तावित कार्यक्रम	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत)
१. शासकीय प्रबन्ध	९	८.५			
१.१.१. सभाको संचालन प्रकृया	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
१.१.२. कार्यपालिकाको निर्णय प्रकृया	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
१.१.३. सभा/कार्यपालिकाकाले बनाएका स्थानीय कानून (ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड) तथा निर्णयहरूको सार्वजनिकीकरण	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
१.२.१. सभा र कार्यपालिकाका समिति/उपसमिति संचालन सम्बन्धी १कार्यविधि	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
१.२.२. कार्यपालिकाको बैठक संचालन	१	१	अन्तराल नदेखिएको		

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

स्वमूल्यांकनका विषय क्षेत्र र प्रमुख सूचक	पुर्णांक	प्राप्तांक	स्वमूल्यांकनमा कमजोर देखिएको सूचकका आधारमा देखिएको अन्तराल (Gap)	क्षमता विकासका लागि प्रस्तावित कार्यक्रम	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत)
१.२.३. आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली	१	०.५	आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीका कार्यविधि तयार नभएको	आन्तरिक लेखापरीक्षणको योजना, परीक्षण सूचि र प्रतिवेदनसम्बन्धी कार्यशाला	
१.२.४ स्थानीय तहका पदाधिकारीहरुका सम्पत्ति विवरण	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
१.३.१ मूल्याङ्कन अवधिमा बसेको कार्यपालिकाको बैठक संख्या	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
१.३.२ लेखा प्रणालीमा SUTRA को प्रयोग	१	१	अन्तराल नदेखिएका		
२. संगठन तथा प्रशासन	८	७.५			
२.१.१ गाउँ/नगरपालिकाको क्षमता विकास	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
२.१.२ प्रतिवेदन तथा विवरण प्रेषण	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
२.२.१ विषयगत विभाग/महाशाखा शाखा/ उपशाखा/एकाइहरु एवं जनशक्तिको काम, कर्त्यव्य, अधिकार र जिम्मेवारीको कार्यविवरण	१	०.५	कार्यपालिकाको सबै जनशक्तिको कार्यविवरण तयार नभएको र त्यस्ता विवरणहरु वेभसाइटमा नराखिएका	सबै सूचनाको सार्वजनिकीकरणको आवश्यकता	प्रणालीगत
२.२.२. स्थायी पदपूर्ति नगर्ने भनिएका पदहरुमा करारबाट मात्र पदपूर्ति	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
२.२.३. कर्मचारीहरुको कार्यसम्पादन सम्झौता	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
२.३.१. जनशक्ति क्षमता विकासमा लगानी	१	१	कूल चालू खर्चको १.५ प्रतिशतभन्दा बढी जनशक्ति क्षमता विकासमा खर्च नभएको	जनशक्ति विकासमा लगानी सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	संस्थागत
२.३.२ प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको उपस्थिति दिन	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
२.३.३. क्षमता विकास कार्यक्रममा पदाधिकारी र कर्मचारीहरुको सहभागिता	१	१	अन्तराल नदेखिएको		

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

स्वमूल्यांकनका विषय क्षेत्र र प्रमुख सूचक	पुर्णांक	प्राप्तांक	स्वमूल्यांकनमा कमजोर देखिएको सूचकका आधारमा देखिएको अन्तराल (Gap)	क्षमता विकासका लागि प्रस्तावित कार्यक्रम	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत)
३. वार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापन	११	९			
३.१.१. वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम र आवधिक योजना तर्जुमा	१	०	एकीकृत भूउपयोग योजना, यातायात गुरुयोजना, वातावरण व्यवस्थापन योजना समेत समावेश भएको न्द्व मा आधारित क्षेत्रगत योजना (Spatial Plan) मा आधारित आवधिक विकास योजना नबनेको साथै मध्यमकालिन खर्च संरचना सहितको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा नभएका	आवधिक योजना, बजेट तर्जुमा र मध्यमकालिन खर्च संरचना सम्बन्धी प्रशिक्षण	मानव संशाधन
३.१.२. बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा र पारित गर्ने कार्यमा सम्बद्ध समिति र समन्वय	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
३.२.१. दिगो विकासका लक्ष्यहरुको स्थानीयकरण	१	०	दिगो विकासका लक्ष्यहरु स्थानीयकरण गर्न नीति तथा कार्ययोजना नभएको तथा वार्षिक योजनामा समावेश नभएको	दिगो विकासका लक्ष्यहरु स्थानीयकरण सम्बन्धी नीति, कार्ययोजना र प्रतिवेदन सम्बन्धी प्रशिक्षण	मानव संशाधन
३.२.२. विषयक्षेत्रगत रुपमा बजेट सिलिङ्ग निर्धारण	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
३.२.३. बजेट प्रस्तुती तथा स्वीकृति	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
३.२.४. गैरसरकारी संघ संस्थाहरुले गाउँ/नगरसभाबाट पारित गरी योजना कार्यान्वयन	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
३.३.१. कूल वार्षिक बजेटमा आन्तरिक आयको हिस्सा	१	१	कुल वार्षिक बजेटमा आन्तरिक आयको हिस्सा २० प्रतिशत नभएको	आय वृद्धि सम्बन्धी सामूहिक छलफल कार्यक्रम	संस्थागत
३.३.२. पाँच लाखभन्दा कम लागतका योजनाले कूल पूँजीगत बजेटको ओगटेको हिस्सा	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
३.३.३. वार्षिक आन्तरिक आय वृद्धि गत वर्षको तुलनामा	१	१	अन्तराल नदेखिएको		

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

स्वमूल्यांकनका विषय क्षेत्र र प्रमुख सूचक	पुर्णांक	प्राप्तांक	स्वमूल्यांकनमा कमजोर देखिएको सूचकका आधारमा देखिएको अन्तराल (Gap)	क्षमता विकासका लागि प्रस्तावित कार्यक्रम	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत)
३.३.४. गैसस मार्फत योजना कार्यान्वयन गरेको अवस्थामा गै.स.स. को नगद लागत साभेदारी	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
३.३.५. लागत साभेदारीका लागि विनियोजित बजेट	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
४. वित्तिय एवं आर्थिक व्यवस्थापन	११	१०.५			
४.१.१ आन्तरिक स्रोत	१	१	अन्तराल नदेखिएका		
४.१.२. वित्तीय अनुशास	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
४.२.१ आय व्ययको वर्गिकरण तथा लेखांकनका लागि नेपाल सरकारद्वारा निर्धारित पद्धति र ढाँचाको प्रयोग	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
४.२.२. आय र व्ययको विवरण सार्वजनिकीकरण	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
४.२.३. प्रचलित कानुन अनुसार खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयारी र कार्यान्वयन	१	१			
४.२.४. वार्षिक बजेट कार्यान्वयनको प्रगति समिक्षा	१	०.५	समिक्षा प्रतिवेदन सार्वजनिक नगरेको	समीक्षा प्रतिवेदनउपर छलफल	संस्थागत
४.३.१. रकमान्तर	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
४.३.२. प्रशासनिक खच	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
४.३.३. पूँजीगत खर्च	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
४.३.४. राजस्व संकलन	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
४.३.५. खर्च गर्ने अख्तियारी	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
५. सेवा प्रवाह	१६	१४.५			
५.१.१. सेवा प्रवाह	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
५.१.२. वडाले उपलब्ध गराउने सेवा	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
५.१.३. सेवा प्रतिको सन्तुष्टि	१	१	अन्तराल नदेखिएको		

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

स्वमूल्यांकनका विषय क्षेत्र र प्रमुख सूचक	पुर्णांक	प्राप्तांक	स्वमूल्यांकनमा कमजोर देखिएको सूचकका आधारमा देखिएको अन्तराल (Gap)	क्षमता विकासका लागि प्रस्तावित कार्यक्रम	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत)
५.२.१. सेवा प्रवाहमा प्रविधिमा आधारित टोकन, अनलाइन रजिष्ट्रेशन वा कम्प्युटर विलिड प्रविधिको प्रयोग	१	०	सेवा प्रवाहमा टोकन, अनलाइन रजिष्ट्रेशन प्रणालीहरु प्रयोग नभएको	सूचना प्रविधिमा आधारित सेवा प्रवाह सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	प्रणालीगत
५.२.२. सेवा प्रवाहको मापदण्ड (SOP)	१	०.५	सेवा प्रवाहको मापदण्ड तयार नभएको	विषय विज्ञको सेवा मार्फत SOP बनाउन	प्रणालीगत
५.२.३. बैकिङ प्रणालीबाट भुक्तानी	१	१	अन्तराल नदेखिएका		
५.२.४. वडामा सेवा प्रवाहको वैकल्पिक व्यवस्था	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
५.३.१. गुनासो फछ्यौट	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
५.३.२. सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैंक खाता मार्फत भुक्तानी	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
५.३.३. जन्मेको मितिले ३५ दिनभित्र भएको कूल जन्म दर्ता संख्या	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
५.३.४. सार्वजनिक सुनुवाई	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
५.३.५. सेवा प्रवाहमा घुम्ती सेवाको प्रयोग	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
५.३.६. शिक्षामा सबै बालबालिकाको पहुँच	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
५.३.७. स्वास्थ्य सेवामा नागरिकको पहुँच	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
५.३.८. कृषि र पशु सेवा	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
५.३.९. स्थानीय उत्पादनको प्रवर्द्धन	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
६. न्यायिक कार्य सम्पादन	७	६			
६.१.१. न्याय सम्पादन	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
६.२.१. मेलमिलापकर्ताको व्यवस्थापन	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
६.२.२. न्याय समितिको प्रकृया	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
६.२.३. न्यायिक समितिको प्रतिवेदन प्रणाली	१	०	न्यायिक समितिको प्रतिवेदन छलफल हुने नगरेको	सबै समितिको प्रतिवेदन सभामा पेश गर्ने	प्रणालीगत
६.३.१. उजूरी फछ्यौट	१	१	अन्तराल नदेखिएका		

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

स्वमूल्यांकनका विषय क्षेत्र र प्रमुख सूचक	पुर्णांक	प्राप्तांक	स्वमूल्यांकनमा कमजोर देखिएको सूचकका आधारमा देखिएको अन्तराल (Gap)	क्षमता विकासका लागि प्रस्तावित कार्यक्रम	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत)
६.३.२. न्यायिक समितिको निर्णय उपर पुनरावेदन	१	१	अन्तराल नदेखिएका		
६.३.३. मेलमिलाप केन्द्र गठन	१	१	अन्तराल नदेखिएका		
७. भौतिक पूर्वाधार	१३	६			
७.१.१. सडक यातायात गुरुयोजना अनुसार सडक पूर्वाधार निर्माण	१	०.५	अन्तराल नदेखिएका		
७.१.२. जोखिम संवेदनशिल भूउपयोग योजना	१	०	जोखिम संवेदनशिल भूउपयोग योजना तयार भई कार्यान्वयनमा आए पनि कम्तीमा १ वर्षमा एउटा जग्गा एकीकरण, जग्गा विकास वा बस्ती विकास वा सम्पदा संरक्षण योजना कार्यान्वयनमा नआएको	● संवेदनशिल भूउपयोग योजना तयार गर्ने ● कम्तीमा वर्षको एउटा जग्गा एकीकरण वा विकास गन	संस्थागत
७.१.३. भौतिक पूर्वाधार विकासमा सार्वजनिक-निजी साभेदारी नीति	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
७.२.१. बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री पूर्वाधार	१	०	बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री नीति एवं पूर्वाधार नभएको	बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री नीति तयारी	संस्थागत
७.२.२. निर्मित पूर्वाधारको उपयोग र दिगो व्यवस्थापन	१	०.५	पूर्वाधारहरूको मर्मत संभारको लागि कोष स्थापना नभएको र सो मा लाभग्राहीको योगदान पनि नदेखिएको	निर्मित पूर्वाधारहरूको मर्मत संभारको लागि कोषको स्थापना	संस्थागत
७.२.३. (IEE) र वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (EIA)	१	०	सबै आयोजनाहरूमा संक्षिप्त एवं प्रारम्भिक IEE र EIA गर्ने नगरिएको	प्रारम्भिक IEE र EIA को व्यवस्थापन	संस्थागत
७.२.४. राष्ट्रिय भवन संहिता र मापदण्ड	१	०	राष्ट्रिय भवनसंहिता र स्थानीय भवन मापदण्डको पूर्ण रूपमा पालना नभएका	स्थानीय भवन मापदण्डको पालना	संस्थागत
७.३.१. सडकको विस्तार	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
७.३.२. सडकको स्तर उन्नति	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
७.३.३. खानेपानी सेवा विस्तार	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
७.३.४. वार्षिक योजनाको कार्यान्वयन स्थिति	१	१	अन्तराल नदेखिएका		

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

स्वमूल्यांकनका विषय क्षेत्र र प्रमुख सूचक	पुर्णांक	प्राप्तांक	स्वमूल्यांकनमा कमजोर देखिएको सूचकका आधारमा देखिएको अन्तराल (Gap)	क्षमता विकासका लागि प्रस्तावित कार्यक्रम	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत)
७.३.५. फोहोरमैला व्यवस्थापन	१	०	नीतिगत व्यवस्था भएपनि फोहोर विसर्जन केन्द्र बनाई एकीकृत फोहोरमैलाको व्यवस्थापन गर्ने गरेको नदेखिएको	● फोहोर विसर्जन केन्द्र बनाउने ● फोहोरमैला व्यवस्थापनको नीति एवं कार्यविधिको तर्जुमा	संस्थागत
७.३.६. औद्योगिक पूर्वाधार	१	०	औद्योगिक ग्राम निर्माण नै नभएको	औद्योगिक ग्राम निर्माण सम्बन्धी जागरण कार्यक्रम	संस्थागत
द. सामाजिक समावेशीकरण	१०	७.५			
द.१.१. सामाजिक विभेदको न्यूनीकरण	१	०.५	● छुवाछुत, सामाजिक कुरिती, अन्धविश्वास, लैंगिक विभेद र हिंसाका घटनाहरूसँग सम्बन्धित उजुरी नआएको ● सामाजिक सहिष्णुता र सौहादता सहितको समतामुलक समाजको आधार तयार हुन बाँकी ● सामाजिक समावेशीकरण नीति तथा कार्यक्रम तयार नभएको	● सामाजिक कुरिती, कुप्रथा, अन्धविश्वास आदी विरुद्ध जनचेतना सम्बन्धी अभिमुखीकरण ● सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमको तर्जुमा	मानव संशाधन प्रणालीगत
द.१.२. समानुपातिक सहभागिता	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
द.२.१. सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	१	०.५	यस अन्तर्गत बालबालिका पुर्नस्थापना केन्द्र, जेष्ठ नागरिक आश्रय केन्द्र, अशक्त स्याहार केन्द्र आदीको स्थापना र संचालनका लागि नीति कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने,	आश्रय तथा स्याहार केन्द्र संचालन नीति तर्जुमा गर्ने	संस्थागत

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

स्वमूल्यांकनका विषय क्षेत्र र प्रमुख सूचक	पुर्णांक	प्राप्तांक	स्वमूल्यांकनमा कमजोर देखिएको सूचकका आधारमा देखिएको अन्तराल (Gap)	क्षमता विकासका लागि प्रस्तावित कार्यक्रम	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत)
८.२.२. घरेलु हिंसा अन्त्यका लागि बहस, पैरवी तथा चेतनामूलक अभियान	१	०	टोल विकास संस्थालाई परिचालन गरी	बहस, पैरवी तथा चेतनामूलक कार्यक्रम	मानव संशाधन
८.२.३. बालश्रम, बाल विवाह, बहुविवाह, दाइजो/दहेज, बोक्सी, छाउपडी जस्ता प्रथासँग सम्बन्धि कार्यहरु	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
८.२.४. लैंगिक उत्तरदायी बजेट परीक्षण (GESI Audit)	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
८.३.१. महिला विरुद्ध हुने घरेलु हिंसाको घटनामा कमी	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
८.३.२. बालश्रम, बालविवाह, बहुविवाह, दहेज, बोक्सी, छाउपडी जस्ता प्रथा रोकथामका लागि तर्जुमा गरिएका कार्यक्रम लगानी	१	०.५	यस्ता कार्यक्रमको रोकथामको लागि कार्यक्रमहरु तर्जुमा गरेको नदेखिएको र लगानी समेत नदेखिएको	बजेट तर्जुमाका क्रममा लक्षित पक्षका कार्यक्रमको पहलसंबन्धी कार्यक्रम	मानव संशाधन
८.३.३. महिला/दलित/अपांगता भएका व्यक्ति संयोजक/अध्यक्ष भएको उपभोक्ता समितिहरुको संख्या	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
८.३.४. आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा पछि परेका महिला, बालबालिका, दलित, अपांगता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक, अल्पसंख्यक, सीमान्तकृत समुदायको सामाजिक र आर्थिक उत्थानमा गरिने लगानी	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
९. वातावरण संरक्षण तथा विपद् व्यवस्थापन	९	६.५			
९.१.१. विपद्व्यवस्थापन	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
९.२.१. वातावरणीय प्रदूषण नियन्त्रण (जल, भूमि, ध्वनी, वायु र खाद्य)	१	०.५	वातावरणीय प्रदूषण नियन्त्रण कार्यक्रम संचालन भए पनि वायु प्रदूषणको स्तर राष्ट्रिय मापदण्ड अनुरूप नभएको	वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रममा वातावरण कार्यक्रमको संचालन	प्रणालीगत

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

स्वमूल्यांकनका विषय क्षेत्र र प्रमुख सूचक	पुर्णांक	प्राप्तांक	स्वमूल्यांकनमा कमजोर देखिएको सूचकका आधारमा देखिएको अन्तराल (Gap)	क्षमता विकासका लागि प्रस्तावित कार्यक्रम	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत)
९.२.२. वातावरणमैत्री पूर्वाधार	१	०	ऐन, नीति तयार नभएको	स्थानीय वातावरण ऐन नीति तर्जुमा	प्रणालीगत
९.२.३. विपद्जोखिम क्षेत्रको पहिचान र नक्सांकन	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
९.३.१. वातावरणीय क्षेत्र प्रबर्द्धनमा बजेट विनियोजन	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
९.३.२. वातावरण संरक्षणमा टोल विकास संस्था, नागरिक तथा निजी क्षेत्र र गै.स.स. को सहभागिता	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
९.३.३. स्थानीय विपद्व्यवस्थापन कोषमा बजेट विनियोजन र खर्च	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
९.३.४. टोल विकास संस्था गठन तथा संचालन	१	०	टोल विकास संस्थामा आवद्ध हुनु पर्ने	जानकारीमूलक अभिमुखीकरण कार्यक्रम	मानव संशाधन
९.३.५. एम्बुलेन्स, अग्नी नियन्त्रण जस्ता आकस्मिक सेवाहरुको उपलब्धत	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
१०. सहकार्य र समन्वय	६	८.५			
१०.१.१. संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको सहकार्य र समन्वय	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
१०.१.२. अन्तर स्थानीय तह सहकार्य र समन्वय	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
१०.२.१. दुई वा सो भन्दा बढी स्थानीय तहको सरोकारको विषयमा बन्ने समितिहरुको गठन र संचालन	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
१०.३.१. अन्तर सरकारी समन्वय तथा सहजीकरण	१	१	अन्तराल नदेखिएको		
१०.३.२. अन्तर स्थानीय तह साभेदारी	१	१	अन्तराल नदेखिएको		

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

१०.३.३. जिल्ला समन्वय समितिसँगको समन्वय	१	०.५	जिल्ला समन्वय समितिबाट प्राप्त सुझाव र अनुगमन प्रतिवेदन माथि कार्यपालिकामा छलफल भइ निर्णय गर्ने नपाइएको	समन्वय, सहजीकरण र समन्वयात्मक संयन्त्रको क्रियाशिलता	प्रणालीगत
जम्मा	१००				

३. पूर्वाधार विश्लेषण

पालिकाको पूर्वाधारको क्षेत्र	विद्यमान पूर्वाधारको अवस्था	अपेक्षित पूर्वाधार	गर्नुपर्ने कार्य वा सुधार
१. पालिकाको आफ्नै भवन भएको र २४ कोठे भवन निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको ।	पालिकाको आफ्नै भवन पर्याप्त नभएको, २४ कोठे भवन निर्माणाधिन अवस्थाको DPC level मा पुगेको ।	पालिकाको आफ्नै नयाँ भवन निर्माण सम्पन्न भएपछि सेवा प्रवाहमा सुधारको अपेक्षा गरिएको छ ।	सार्वजनिक खरिद प्रक्रिया र करार व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षण
२. फर्निचरको उपलब्धता	पालिकाको आफ्नै भवन भएको, तर बनि रहेको भवनमा आवश्यक पर्ने फर्निचर लगायतका अन्य भौतिक बस्तको अनुमान गर्न नसकिएको	निर्धारित समयमा नै पालिकाको आफ्नै भवन हुनुपर्ने, फर्निचर लगायतका अन्य भौतिक बस्तको अनुमान गर्न नसकिएको ।	- सार्वजनिक खरिद प्रक्रिया र करार व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षण - जिन्सी तथा सम्पत्ति व्यवस्थापन सम्बन्धी सीप विकास प्रशिक्षण

४. समिति उपसमितिहरुको अवस्था विश्लेषण

संविधान तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐनमा दिइएको कार्य जिम्मेवारी	कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था	कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (Gap)	क्षमता विकासका लागि प्रस्तावित कार्यक्रम	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संसाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत)
दफा २२. समितिको गठन पालिकाको सभाले आफ्नो कार्य प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न कुनै एक सदस्यको संयोजकत्वमा लेखा समिति, विधायन समिति, सुशासन समिति लगायत अन्य समिति र विशेष समितिको गठन गर्न सक्नेछ।	- सबै समितिहरु नियमित बैठक बस्ने, र बैठकका निर्णयहरु सबै समयमा कार्यान्वयन हुन नसकेको - समितिहरु एवं संयुक्त समितिहरु गठन भइ परिचालनमा आएका	- सबै समितिहरु नियमित बैठकको आवश्यकता देखिएको - बैठक संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि तर्जुमा नभएको	- बैठकका एजेण्डाको विषयमा कानूनी प्रावधान तथा विषयगत अबधारणाको आधारमा प्रस्तुती गर्न सक्ने क्षमता विकाससम्बन्धी प्रशिक्षण - बैठक संचालन तथा समितिहरुको क्रियाशीलता सम्बन्धी कार्यविधिको तर्जुमा	मानव संशाधन मानव संशाधन
दफा ६५. स्थानीय राजस्व परामर्श समिति - राजस्व सम्बन्धी नीति ऐन नियम र सो को परिपालना गर्ने, - कर, गैरकर आम्दानी, सेवा शुल्क, दस्तुर, आदि बारे निर्णय लिने	- आ.व. ०७८।७९ मा राजस्व परामर्श समितिको बैठकको प्रतिवेदन पेश गरेको - विभिन्न कर एवं दस्तुरहरु प्रस्तावित भन्दा कम संकलन भएको।	आन्तरिक आय प्रक्षेपण अनुसार आय संकलन गर्न सक्ने दक्ष जनशक्तिको क्षमता कमी भएको	आन्तरिक आयको वार्षिक प्रक्षेपण बमोजिम संकलन गर्न सक्ने क्षमताको विकास	मानव संशाधन
दफा ६६. स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति आन्तरिक आय, राजस्वको बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने राजस्व,	स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति गठन भएको आन्तरिक आय, हस्तान्तरणबाट प्राप्त आय र	–स्रोत अनुमान तथा बजेट सिमा निर्धारण समिति, राजस्व परामर्श समिति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति जस्ता संयन्त्रहरु क्रियासिल बनाएमा स्रोत अनुमान तथा बजेट	–स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिलगायत सम्बन्धित कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि –आयोजना, कार्यक्रम र अनुमानित बजेट तर्जुमा गरी	–मानव संशाधन –प्रणालीगत

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त हुने र दफा ६६. स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति आन्तरिक आय, राजस्वको बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने राजस्व, वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त हुने र	अनुदानको रकमलाई सन्तुलित रूपमा वितरण	सीमाको निर्धारण यथार्थपरक हुने ।	कार्यपालिकामा पेश गर्ने विधिको तर्जुमा	
● दफा ६७. बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति ● बजेट सीमा भित्र रही बजेट र कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण गर्ने ● योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरो हुन नदिने ● स्थानीय आवश्यकतालाई हेरेर कार्यक्रमको तर्जुमा गन	● बजेट सीमा भित्र रही बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण र बजेट तथा कार्यक्रमको तर्जुमा गर्ने ● स्थानीय आवश्यकताको विचार गरी कार्यक्रमको तर्जुमा गन	● बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण विषय क्षेत्रगत रूपमा स्थानीय आवश्यकतालाई विचार गरी तर्जुमा गर्ने	● बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण गर्ने ● संरचना र सो को विधिको निर्माण	

३.१२ गाउँपालिका क्षमता विकासका रणनीतिहरू

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना निर्माण गर्दा गाउँ/नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमाको अनुसूची २, ३, ५, ८, ९ का फारामहरूका आधारमा गाउँपालिकाको संस्थागत अवस्था विश्लेषण गरिएको थियो। त्यसैका आधारमा सामूहिक छलफल बाट यस योजना कार्यान्वयनका लागि देहाय बमोजिमका रणनीतिहरू अवलम्बन गरिने निर्णय गरिएको थियो ।

- कार्य विवरणका आधारमा कार्य सम्पादन गर्ने प्रणालीलाई प्रवर्द्धन गरि पद र क्षमता अनुसारको जिम्मेवारी सुम्पिने पद्धतिलाई विकास गर्ने
- गाउँपालिका कार्यालय, वडा समिति कार्यालय , कर्मचारीहरू तथा सरोकारवालाहरूको संस्थागत विकास, मानव संसाधन, आर्थिक व्यवस्थापन, प्रविधि र कार्य सम्पादन सम्बन्धी कार्यहरू लाई सुदृढ गर्ने ।
- लैंगिक तथा सामाजिक समावेशिकरण (ZESI) निति प्रतिको बुझाई र कार्यसम्पादनमा सुधार गरि लक्षित वर्गको क्षमता विकास हुने गरी योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने ।
- वित्तीय व्यवस्थापन, योजना तर्जुमा प्रक्रिया, कार्यान्वयन, समन्वय र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र पर्ने उपभोक्ता समिति, टोल विकास संस्था ,सामुदायमा आधारित संस्था जस्ता सेवा प्रदायकहरूको क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालन र व्यवस्थापन गर्न गर्ने ।
- गाउँपालिकाको आन्तरिक स्रोतले सम्भव नहुने क्षमता विकास योजनाको प्रभावकारि कार्यान्वयनको लागि स्वच्छित पक्ष संग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।
- क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनको प्रगति प्रतिवेदन नियमित र तोकिएको समयमा सम्बन्धित निकायमा पठाउने
- आवश्यक भौतिक सुविधा तथा सूचना प्रविधिमा जोड दिने ।
- कर्मचारीको कार्य शैलीमा सुधार तथा अन्तरसम्बन्धलाई सुदृढ गरि कार्ययोजना सहित कर्मचारीलाई योजना कार्यान्वयनको जिम्मेवारी दिने ।

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

- क्षमता विकास योजना कार्यान्वय गर्न गाउँपालिका स्थित सरोकारवाला संस्था, नीजी क्षेत्र र अन्य निकायहरूसँगको समन्वय एवं साभेदारीलाई बढाइनेछ ।

भाग ४ : क्षमता विकास योजनाका क्रियाकलापहरु

सम्बन्धित दस्तावेजहरुको अध्ययन, स्थलगत अध्ययन, छलफल, अन्तरकृया, टेलिफोन, इमेल आदिको माध्यमबाट प्राप्त भएसम्मका तथ्यांक एवं सूचनाहरुका आधारमा नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विश्लेषण गर्दा देखिएको अन्तराल पुरा गर्ने सिफारिसहरु, आगामी तीन वर्षका लागि अनुमानित लागत, क्रियाकलापहरुको प्राथमिकीकरण समेत गरिएको क्षमता विकास कार्ययोजना देहाय बमोजिम छ । त्यस गाउँपालिकामा विभिन्न पक्षमा आगामी तीन वर्षमा क्षमता विकास योजनासम्बन्धी उद्देश्य हासिल गर्न संचालन गरिने विभिन्न क्रियाकलापका लागि आर्थिक वर्षगत रुपमा आवश्यक पर्ने अनुमानित रकम निम्न अनुसार संक्षेपमा प्रस्तुत गरिएको छ

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन कार्यतालिका (२०७९/०८०-२०८१/८२)

क्र.स.	पदाधिकारीगत क्रियाकलाप	लक्षित शाखा/ सहयोगी	प्रस्तावित बजेट	योजनाको अवधि (३ वर्ष)			कार्यान्वयन प्राथमिकता
				२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	
१	पूँजगत बजेट तर्जुमा र प्रगति समीक्षा सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	आर्थिक प्रशासन शाखा	१९०,०००	५०,०००	६५०००	७५०००	द्वितीय
२	नवनिर्वाचित जनप्रतिनिधि र शाखाप्रमुखहरुको लागि विभिन्न ऐन, कानून, नियम, कार्यविधि आदि सम्बन्धमा	आर्थिक प्रशासन शाखा	१९०,०००	५०,०००	६५०००	७५०००	प्रथम
३	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा दिग्दर्शनको तयारी	योजना शाखा	१९०,०००	५०,०००	६५०००	७५०००	द्वितीय
४	आवधिक योजना र मध्यमकालिन खर्च संरचना सम्बन्धी प्रशिक्षण	आर्थिक प्रशासन शाखा	१९०,०००	५०,०००	६५०००	७५०००	प्रथम

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

क्र.स.	पदाधिकारीगत क्रियाकलाप	लक्षित शाखा/ सहयोगी	प्रस्तावित बजेट	योजनाको अवधि (३ वर्ष)			कार्यान्वयन प्राथमिकता
				२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	
५	दिगो विकासका लक्ष्यहरु स्थानीयकरण सम्बन्धी नीति, कार्ययोजना र प्रतिवेदन सम्बन्धी प्रशिक्षण	योजना शाखा	१९०,०००	५०,०००	६५०००	७५०००	प्रथम
६	सभा संचालन सम्बन्धी कार्यविधिको तर्जुमा	प्रशासन शाखा	३०,०००	०	३००००	०	प्रथम
७	कानून निर्माण सम्बन्धी प्रशिक्षण	कानून न्यायिक समितिको सचिवालय	३०,०००	१००००	१००००	१००००	द्वितीय
८	रोजगारीबाट फर्किएकाको ज्ञान, सीप र उद्यमशिलता को उपयोग सम्बन्धी कार्यविधि	उद्यम शाखा	१९०,०००	५०,०००	६५०००	७५०००	द्वितीय
९	सुशासन, नेतृत्व विकास, नयाँ सार्वजनिक व्यवस्थापन लगायतका नविनतम् आयाम सम्बन्धी प्रशिक्षण	प्रशासन शाखा	९०,०००	३००००	३००००	३००००	तृतीय
१०	संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको समन्वय तथा निर्णय प्रकृया सम्बन्धी कार्यविधि	प्रशासन शाखा	५०,०००	०	५०,०००	०	तृतीय
११	उपभोक्ता समितिको गठन प्रक्रिया र सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	पुर्वाधार शाखा	१५,०००	१५०००	०	०	प्रथम
१२	सर्भे सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रम	प्रशासन शाखा	५०,०००	०	५०,०००	०	द्वितीय
१३	संयोजनको अवधारणा र संयोजकको भूमिका सम्बन्धमा सीपमुलक तालीम	प्रशासन शाखा	५०,०००	०	५०,०००	०	तृतीय
१४	निर्णय प्रकृया सम्बन्धी तालिम	प्रशासन शाखा	५०,०००	०	५०,०००	०	तृतीय
१५	पदाधिकारीको आचार संहिता तर्जुमा	प्रशासन शाखा	५०,०००	५०,०००	०	०	प्रथम

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

क्र.स.	पदाधिकारीगत क्रियाकलाप	लक्षित शाखा/ सहयोगी	प्रस्तावित बजेट	योजनाको अवधि (३ वर्ष)			कार्यान्वयन प्राथमिकता
				२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	
१६	विकास आयोजनाको अनुगमन तथा मुल्यांकनका विषयक सीपमलूक क्षमता विकास कार्यक्रम	योजना शाखा	११०,०००	०	५०,०००	६०,०००	द्वितीय
१७	सेवा प्रवाह सम्बन्धी निर्णयहरु बडापत्र बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने सशक्तिकरण कार्यक्रम	प्रशासन शाखा	१००,०००	०	५०,०००	५०,०००	तृतीय
१८	लेखापरीक्षण तथा बेरुजु फछ्यौट सम्बन्धी उत्प्रेरणात्मक प्रशिक्षण	आर्थिक प्रशासन शाखा	१००,०००	०	५०,०००	५०,०००	द्वितीय
१९	सूचना प्रविधिमा आधारित सेवा प्रवाह सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	सूचना प्रविधि शाखा	१५०,०००	५०,०००	५०,०००	५०,०००	तृतीय
२०	आन्तरिक लेखापरीक्षणको योजना, परीक्षण सूचि र प्रतिवेदन सम्बन्धी कार्यशाला	आर्थिक प्रशासन शाखा	१००,०००	०	५०,०००	५०,०००	द्वितीय
२१	सार्वजनिक खरिद प्रक्रिया र करार व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षण	आर्थिक प्रशासन शाखा	१००,०००	०	५०,०००	५०,०००	द्वितीय
२२	जिन्सी तथा सम्पत्ति व्यवस्थापन सम्बन्धी सीप विकास प्रशिक्षण	जिन्सी शाखा	५०,०००	०	५०,०००		द्वितीय
२३	घरेलु हिंसा अन्त्यका लागि बहस, पैरवी नीति तथा ऐनको तर्जुमा	महिला वालवालिका शाखा	१०,०००	१००००	०	०	प्रथम
२४	विपद् व्यवस्थापन कोषको संचालन प्रणालीको तर्जुमा	विपद् व्यवस्थापन	१५०,०००	५०,०००	५०,०००	५०,०००	प्रथम

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

क्र.स.	पदाधिकारीगत क्रियाकलाप	लक्षित शाखा/ सहयोगी	प्रस्तावित बजेट	योजनाको अवधि (३ वर्ष)			कार्यान्वयन प्राथमिकता
				२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	
२५	आन्तरिक आयको तुलनात्मक रूपमा आय वृद्धि सम्बन्धी सामूहिक छलफल (focal group discussion) कार्यक्रम	राजस्व शाखा	१५०,०००	५०,०००	५०,०००	५०,०००	द्वितीय
२६	राजस्व परामर्श समितिलाई विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्न विज्ञहरुको रोष्टर तयार सम्बन्धी अभ्यास	राजस्व शाखा	१५०,०००	५०,०००	५०,०००	५०,०००	द्वितीय
२७	सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण र सार्वजनिक परिक्षणका ढाँचा निर्धारण बारे गोष्ठी	आर्थिक प्रशासन शाखा	१५०,०००	५०,०००	५०,०००	५०,०००	प्रथम
२८	सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी प्रारम्भिक क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	पुर्वाधार विकास शाखा	१५०,०००	५०,०००	५०,०००	५०,०००	द्वितीय
२९	गैसस क्रियाकलापलाई पालिकाको वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गर्न पुनर्ताजगी कार्यक्रम	योजना शाखा	५०,०००	०	५०,०००	०	द्वितीय
३०	बेरोजगार, श्रमिक आदिको तथ्यांक संकलनका साथै रोजगार सूचना केन्द्रको संचालन	रोजगार सेवा केन्द्र	६०,०००	०	१००००	५०,०००	प्रथम
३१	सरसफाई र गुणस्तरीय कार्य सम्बन्धी जन चेतानमूलक उत्प्रेरणात्मक कार्यक्रम	WASH	१६०,०००	४००००	५००००	७००००	प्रथम

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

क्र.स.	पदाधिकारीगत क्रियाकलाप	लक्षित शाखा/ सहयोगी	प्रस्तावित बजेट	योजनाको अवधि (३ वर्ष)			कार्यान्वयन प्राथमिकता
				२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	
३२	सामाजिक कुरिती, कुप्रथा, अन्धविश्वास आदि विरुद्ध जनचेतना सम्बन्धी अभिमुखीकरण	महिला बालबालिका	९०,०००	०	९००००	०	द्वितीय
३३	सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमको तर्जुमा	महिला बालबालिका	५०,०००	०	५०,०००	०	द्वितीय
३४	प्रांगारिक खेती तथा मल बनाउने सीपमुलक तालिम	कृषि तथा पशुपक्ष विकास शाखा	१५०,०००	५००००	५००००	५००००	प्रथम
३५	अनुदान परिचालन सम्बन्धी कार्यविधिको तयारी	गा.पा.	५०,०००	०	५०,०००	०	द्वितीय
३६	गैरसरकारी संस्थासँग साभेदारी तथा सहकार्य सम्बन्धी कार्यविधि	गा.पा.	२०,०००	०	२०,०००	०	द्वितीय
३७	लैंगिक उत्तरदायी बजेट परीक्षण (जेसी अडिट) गर्ने योजना, प्रकृया, विधि र प्रतिवेदन सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रम	महिला तथा बालविकासविक ास शाखा	१५०,०००	५०,०००	५०,०००	५०,०००	द्वितीय
३८	अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलापको संचालन	शिक्षा शाखा	१,७६०,०००	६००००	८०००००	९०००००	प्रथम
३९	सूचना प्रविधि सम्बन्धी सीप विकास प्रशिक्षण	सूचना प्रविधि शाखा	१५०,०००	५०,०००	५०,०००	५०,०००	द्वितीय
४०	स्थानीय अभिलेखको लागि नीति र मापदण्डको तर्जुमा	पञ्जिकरण	१००,०००	०	५०,०००	५०,०००	द्वितीय

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

क्र.स.	पदाधिकारीगत क्रियाकलाप	लक्षित शाखा/ सहयोगी	प्रस्तावित बजेट	योजनाको अवधि (३ वर्ष)			कार्यान्वयन प्राथमिकता
				२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	
४१	त्रैमासिक मासिक प्रतिवेदन तयारी तथा सार्वजनिकीकरण सम्बन्धी सहजीकरण कार्यक्रम	योजना शाखा	५०,०००	०	५०,०००	०	प्रथम
४२	कृत्रिम गर्भाधान सम्बन्धी कार्यक्रम	कृषि तथा पसु विकास शाखा	१३५,०००	३५०००	५०,०००	५०,०००	द्वितीय
४३	पशु पालनसम्बन्धी बैज्ञानिक विधिबारे पुनर्ताजगी कार्यक्रम	कृषि तथा पसु विकास शाखा	२७०,०००	२०००००	३५०००	३५०००	द्वितीय
४४	जेष्ठ नागरिक अनाथ, असहाय लगायतको लागि आश्रय केन्द्रको स्थापना तथा सञ्चालन	महिला बालबालिका	३००,०००	१०००००	१०००००	१०००००	प्रथम
जम्मा			६,५७०,०००	१,३००,०००	२८१५०००	२४५५०००	

उपरोक्त कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्दा अनुमानित प्रस्तावित बजेट रु. ६५,७०,००० रुपैयाँ लाग्ने देखिन्छ । कार्यक्रम संचालनका लागि गाउँपालिकाको आन्तरिक स्रोतले मात्र पुग्न जाने देखिदैन । तसर्थ, नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार लगायत विकास साभेदारहरुको स्रोत, साधन र जनशक्ति समेत प्रयोग गरी प्रथम प्राथमिकता रहेका क्रियाकलापहरुलाई २०७९ प्रथम चौमासिक देखि नै कार्यान्वयनमा ल्याउन पालिकाले विशेष प्रयास र पहल गर्नु पर्ने छ ।

भाग ५ : निचोड, अनुगमन तथा मुल्यांकन व्यवस्था

५.१. निचोड

गाउँपालिकाको हालसम्म क्षमता विकास योजना बनिनसकेको र १० वर्ष अघि इयरकोट, खार, सिप्टि र धुलिगडा गरिसाविकका ४ वटा गा.वि.स.हरु मिलाई गठन भएकोले यसको संस्थागत स्मरण पुरानो छैन । तसर्थ, यो प्रस्तावित क्षमता विकास योजनाले समग्र पालिकाको विकासका लागि पहिलो योजना भएको छ । गाउँपालिकाको पञ्चवर्षिय योजना, यातायात गुरुयोजना, राजस्व सुदृढीकरण कार्ययोजना, फोहोरमैला व्यवस्थापन नीति, बस्ती विकास नीति, पञ्जिकरण व्यवस्थापन, आप्रवासन नीति लगायतका थुप्रै नीति तथा कार्यक्रमहरु तयार गर्नुपर्ने भएकोले यो क्षमता विकास योजना तत्काल तर्जुमा गर्नु परेको हो ।

५.२. अनुगमन

योजना निरन्तर रुपमा संचालन भईरहेको सन्दर्भमा अनुगमन, मुल्यांकन तथा सिकाईको व्यवस्थापन भए नभएको र कुनै नयाँ काम आई पर्दा सो सम्पादनको क्षमता वृद्धिका लागि गाउँपालिका अध्यक्ष ज्यूको संयोजकत्वमा उपाध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत भएको निर्देशक समिति बनाई सो समितिको निर्णय अनुसार कार्य संचालन गर्नु उपयुक्त देखिन्छ । क्षमता विकास योजनाको क्रियाकलापगत कार्ययोजना ३६ महिनाको प्रस्ताव गरिएको छ । बजेटमा समावेश भएपछि ती क्रियाकलापहरुको प्रत्येक चौमासिक अवधिमा अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्ने गर्नु पर्दछ । यसका लागि गाउँपालिकाको कार्यपालिकाका प्रवक्ता (पालिकाद्वारा तोकिएको कुनै वडाध्यक्ष) को संयोजकत्वमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, योजना, कर्मचारी प्रशासन शाखाका प्रमुखहरु र लेखा शाखा प्रमुखहरु रहेको स्थायी प्रकृतिको संरचना निर्माण गर्नु पर्दछ । यो संरचनालाई क्षमता विकास कार्यान्वयन कार्यतालिकाको अनुगमन मुल्यांकन गर्ने मात्र नभई संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयद्वारा जारी गरिएको स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमुल्यांकन कार्यविधि, २०७७ ले माग गरेका आवधिक विवरणहरु तयार गर्ने, संकलन गर्ने, वेभसाइडमा अपलोड गर्ने तथा पालिकाको क्षमताको स्वमुल्यांकन गरी अधिकतम अंक हासिल गर्ने समेत जिम्मेवारी सुम्पन सकिन्छ । गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनसँगै यसको अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्ने पक्ष पनि महत्वपूर्ण रहेको छ । यो परिच्छेदमा यस योजनाको कार्यान्वयन अनुगमन तथा मुल्यांकन व्यवस्था बारे उल्लेख गरिएको छ ।

अनुगमन तथा मुल्यांकनको उद्देश्य देहायबमोजिम रहेको छ :

- क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनका सबल र कमजोर पक्षको आवधि लेखाजोखा गरी कार्यान्वयन पक्षलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- पालिकाको समग्र सेवाप्रवाहलाई सबल बनाउन आवश्यक सहयोग पुर्याउने ।
- गाउँ सभाद्वारा पास गरिएको वार्षिक विकास कार्यक्रमलाई संचालन गर्न आवश्यक पृष्ठपोषण गर्ने ।

५.३ अनुगमन तथा मुल्यांकन संयन्त्र

क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्नु पर्दछ । यसका लागि गाउँपालिका अन्तर्गतको अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्ने संयन्त्र देहायबमोजिम हुनेछ :

क्र.सं.	संयन्त्र	काम, कर्तव्य
१.	गाउँ कार्यपालिका	● क्षमता विकास योजना लागु गर्ने ● वार्षिक विकास कार्यक्रमको चौमासिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्दा क्षमता विकास योजना समेतको अनुगमन र मुल्यांकन गर्ने ।
२.	प्रशासन तथा योजना शाखा	● प्रत्येक चौमासिक अवधि समाप्त भएको १५ दिन भित्र क्षमता विकास योजनाले अंगिकार गरेको क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयन स्थिति (सुरु भएको, आधा सकिएको, सम्पन्न भएको र सुरु नै नभएको) उल्लेख गरी प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष पेश गर्ने र निज मार्फत कार्यपालिका बैठकमा प्रस्तुत गर्ने ● कार्यपालिकाले उक्त प्रतिवेदन उपर आवश्यक निर्णय गरी कार्यान्वयनमा लैजाने
३.	राजस्व परामर्श समिति / योजना तर्जुमा समिति	● क्षमता विकास योजना अनुरूप विभिन्न शाखाहरूबाट सम्पादन गरिने कामको आवधि मुल्यांकन गर्ने र खास गरी राजस्वका स्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषण गर्ने ● राजस्वका दर, क्षेत्र लगायतका आधारमा राजस्व आयको विश्लेषण गरी क्षमता विकास योजनाका क्रियाकलापहरू परिमार्जन तथा संशोधन गर्ने

नौगाड गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना २०७८

दृष्टव्य : क्षमता विकासको लागि राजस्व वृद्धि पनि दर्बिलो सुचक भएकोले क्षमता विकास योजनासँगै राजस्व सुधार कार्ययोजना पनि तयार गर्नु राम्रो हुनेछ । क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनको मुल्यांकन तथा अनुगमन कार्यलाई व्यवस्थित बनाउन अनुगमन तथा मुल्यांकन योजना आवश्यक पर्दछ । त्यसैले, देहाय बमोजिमको अनुगमन तथा मुल्यांकन योजना तयार गरिएको छ :

के गर्ने (कार्य विवरण)	कहिले गर्ने (समय)	कसले गर्ने (जिम्मेवार शाखा/ समिति /व्यक्ति)	कसरी गर्ने (प्रकृया)
ज्ञान, सीप र अवधारणामा सकारात्मक परिवर्तन मापन गर्न सूचना संकलन गर्ने	निरन्तर	योजना शाखा र प्रशासन शाखा	सरोकारवाला, पालिकाको आर्थिक प्रशासन शाखा र वडा कार्यालयहरूसँग समन्वय गरेर
सेवा प्रवाह सम्बन्धी समस्या सम्बन्धी गुनासो व्यवस्थापन	निरन्तर	योजना शाखा, प्रशासन शाखा, प्राविधिक शाखा	सम्बन्धित पक्षसँग छलफल र समन्वय गरेर
क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन सम्बन्धि प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने	चौमासिक र वार्षिक	योजना शाखा र प्रशासन शाखा	● विनियोजन, प्रशासन, राजस्व शाखाको प्रतिवेदन उपर कार्यपालिकाको बैठकमा छलफल गरेर ● क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन हुन बाँकी क्रियाकलापहरुको सान्दर्भिकता अध्ययन गरी आवश्यक क्रियाकलापहरु पुरा गर्न आगामी आर्थिक वर्षको वार्षिक विकास कार्यक्रममा राख्ने निर्णय गरेर

भाग ६ : नौगाड गाउँपालिकाको सवल र कमजोर पक्षको विश्लेषण

पालिकाको यो क्षमता विकास कार्ययोजना सफल र उदाहरणीय बन्न सकोस् भन्ने अभिप्रायले पालिकाका निर्वाचित पदाधिकारी, कर्मचारी तथा अन्य सरोकारवालाहरूसंग छलफल गरी जुटन सक्ने श्रोतको अनुमान तथ्यपरक रूपमा प्रस्तुत गरिएकोले यसको अपनत्व वृद्धि हुन गई सफलताको विश्वास लिन सकिने अपेक्षा राखिएको छ। साथै स्थलगत भ्रमण र अन्तरक्रियाको क्रममा अबलोकन, सोधनी, छलफल, प्रश्नावली, प्रतिक्रियाको आधारमा निम्न अनुसार SWOT विश्लेषण गरिएको छ

नौगाड गाउँपालिकाको सवल र कमजोर पक्षको विश्लेषण (SWOT Analysis)

(क) सवल पक्ष (Strength)

- १.संघबाट तयार भएका निर्देशिकाहरु नौगाड गाउँपालिकाले आफुले कार्यान्वयनमा ल्याउनुलाई सवल पक्षलाई मान्न सकिन्छ,
- २.महिला विरुद्ध हुने हिंसामा कमी आएको ।
- ३.लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको परीक्षणको ब्यवस्था भएको ।
- ४.विभिन्न समितिको गठन गरी नियमित रूपमा बैठक बस्नु पर्ने ब्यवस्था भएको ।
- ५.आय-व्ययको विवरण कानुनी ब्यवस्था बमोजिम सार्वजनिक भएको ।
- ६.सेवा प्रवाहको कार्यदक्षता र प्रभावकारिता बारे अध्ययन गर्ने व्यवस्था हुनु ।
- ७.सामाजिक सुरक्षा भत्ताको बितरण बैकिङ्ग प्रणाली मार्फत हुनु ।
९. तुलनात्मक लाभ भएको कृषि योग्य जमिनको प्रचुरता,
- ११.वन, जंगल लगायत प्राकृतिक स्रोतको

१२. राजस्व सुधार कार्ययोजनामा सम्पत्ति कर संकलन र व्यवस्थापनसम्बन्धी अध्ययन संकलन गरी मन्त्रालयबाट अन्तिम प्रतिवेदन तयार भई पालिकामा आउने

१३. गाउँपालिकाको आफ्नै प्रशासकीय भवन भएको

(ख) कमजोर पक्ष (Weakness)

१. कुनै पनि विषयको छात्रवृत्तिमा यस पालिकाबाट नेपालका कुनै पनि विश्वविद्यालयमा पढ्न नपठाउनु ।

२. लागत न्युनिकरण गरी प्रभावकारी सेवा प्रवाह हुन नसकेको ।

३. गाउँपालिकामा हालसम्म उचित स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने संस्था नहुनु

४. आवधिक प्रतिवेदन र वित्तीय विवरणको प्रेषण हुन नसकेको

५. अधिकांश कर्मचारीहरूमा सूचना प्रविधि सम्बन्धी ज्ञान, सीप र अभ्यासमा कमी हुनु ।

६. स्थानीय उत्पादनको प्रबर्द्धन र बजारीकरणको ब्यवस्था नहुनु ।

७. पालिका भित्र गरिनु पर्ने धेरै खोलानालाहरूको IEE नगरेको

८. दरबन्दी अनुसारको जनशक्ति पूर्ति नहुनु,

९. आन्तरिक स्रोतको परिचालन हुन नसक्नु,

१०. आवधिक योजना तर्जुमा हुन नसकेकोले वार्षिक योजनाकोलागि आधार नहुनु ।

११. मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार नहुनु, प्रचुरता

१२. विभिन्न समितीको बैठक बस्ने सम्बन्धी कार्यविधि नभएको ।

१३. राजस्व सुधार कार्ययोजना सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६ अनुरूपको राजस्व सुधार कार्ययोजना तयार नभएको

१४. स्थानीय तहको व्यवसाय कर सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६ अनुरूपका कार्यक्रमहरु संचालन नभएको
१५. गाउँपालिकाको संस्थागत प्रबन्ध, सेवा प्रवाह र वार्षिक विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनको अनुगमन सम्बन्धी सफ्टवेयर तयार नभएको
१६. जिल्ला समन्वय समितिले गर्नुपर्ने अनुगमन तथा मुल्यांकनका प्रतिवेदनहरु पालिकाले प्राप्त गरी सो उपर आफ्नो प्रतिक्रिया नदिएको
१७. राष्ट्रिय सामाजिक समावेशीकरण नीति, २०७७ लाई आन्तरिकीकरण नगरेको

(ग) अवसर (Opportunity)

सुदूरपश्चिम प्रदेश अन्तर्गतको प्रदेश सुशासन केन्द्र, पुनः डोटीबाट स्थानीय तहको क्षमता विकास योजनामा यस गाउँपालिका छनौट हुनु एउटा अवसरको रूपमा पाइएको छ :-

१. क्षमता विकास तर्जुमाको लागि छनौट हुनु
२. राजस्वको दायरा फराकिलो हुँदै जानु ।
३. अन्तरसरकारी समन्वय र सहजीकरणको व्यवस्था भएको ।
४. अधिकांश भुक्तानीहरु इ-पेमेन्ट माफर्त हुँदै जानु ।
५. वडा-वडामा घुम्ती सेवा संचालन गरिने
६. उपभोक्ता समितिको गठन र सम्झौताको लागि शिविर खडा गर्न सकिने ।
७. यातायात गुरु योजना तर्जुमा गर्ने व्यवस्था भएको ।
८. नौगाड गाउँपालिकामा रहेका हाइड्रोपावरहरु र अन्य रमणिय स्थललाई पर्यटकीय गन्तव्य स्थान बनाउन सकिने,

९. कृषिमा व्यवसायीकरण गरी 'एक वडा, एक उत्पादन' को अवधारणा लागु गरी जनताको आयस्तर बढाउन सकिने,

१०. पर्यटन क्षेत्रमा हस्पिटालिटी र गाइडको तालिमको व्यवस्था आदिको सम्भावना रहेको छ

११. उच्च शिक्षा प्रदान गर्ने संस्थाको स्थापनाका लागि पहल गर्नुपर्ने ।

(घ) चुनौती (Threats)

१. प्रत्येक तीन वर्षमा कम्तीमा १ हप्ताको तालिम लिनुपर्ने भएतापनि क्षमता विकास प्रशिक्षणमा सहभागी हुन नपाएका

२. जनशक्तीको क्षमता विकासमा चालु खर्चको १.५ % भन्दा पनि कम खर्च भएको ।

३. शाखा प्रमुखसंग कार्यसम्पादन सम्भौता नभएको ।

४. गैरसरकारी संस्थासंगको नगद लागत साभेदारी कार्यक्रममा ५ % सम्म पुग्न नसक्नु ।

५. पर्यटकीय गन्तव्यको तुलनात्मक लाभ लिन पर्याप्त व्यवस्था हुन नसक्नु,

६. सार्वजनिक खरिदसम्बन्धी ऐन नियमको जानकारी हुन नसक्नु ।

७. वातावरण मैत्री पुर्वाधारको निर्माण हुन नसक्नु ।

८. परम्परागत आधारमा खेती गर्ने हुँदा कृषिमा आधुनिकीकरण भई नसक्नु,

९. राजस्व संकलन कार्य अनुमानको २५ % भन्दा कम हुनु ।

१०. हरेक वर्ष बेरुजुको रकम बढ्दै जानु ।

११. दिगो विकासका अन्तराष्ट्रिय लक्ष्यलाई स्थानीयकरण गर्न कठिनाइ हुनु ।

१२. गैर-सरकारी संस्थाका कार्यक्रमलाई पालिकाको कार्यक्रममा समन्वय गर्न नसक्नु ।

सन्दर्भ सामग्री

- नौगाड गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट २०७८।७९
- नौगाड गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट २०७९।८०
- नौगाड गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७८।७९ को बजेट तथा कार्यक्रमको वार्षिक प्रगति समिक्षा
- नौगाड गाउँपालिका कार्यालयको आ.व. २०७८।७९ को आयव्ययको विवरण
- अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४,
- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६,
- संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, काठमाडौं ।
- नेपालको संविधान २०७२
- पन्ध्रौ योजना, राष्ट्रिय योजना आयोग,
- २०७९ बजेट वक्तव्य, आ.व. २०७९-८०
- राष्ट्रिय जनगणना, २०७८, केन्द्रीय तथ्यांक विभाग,
- काठमाडौं राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४,
- वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन, स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमुल्यांकन कार्यविधि, २०७७,
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४,
- स्थलगत भ्रमण अन्तर क्रियात्मक कार्यक्रमको टिपोट , २०७९ असार